

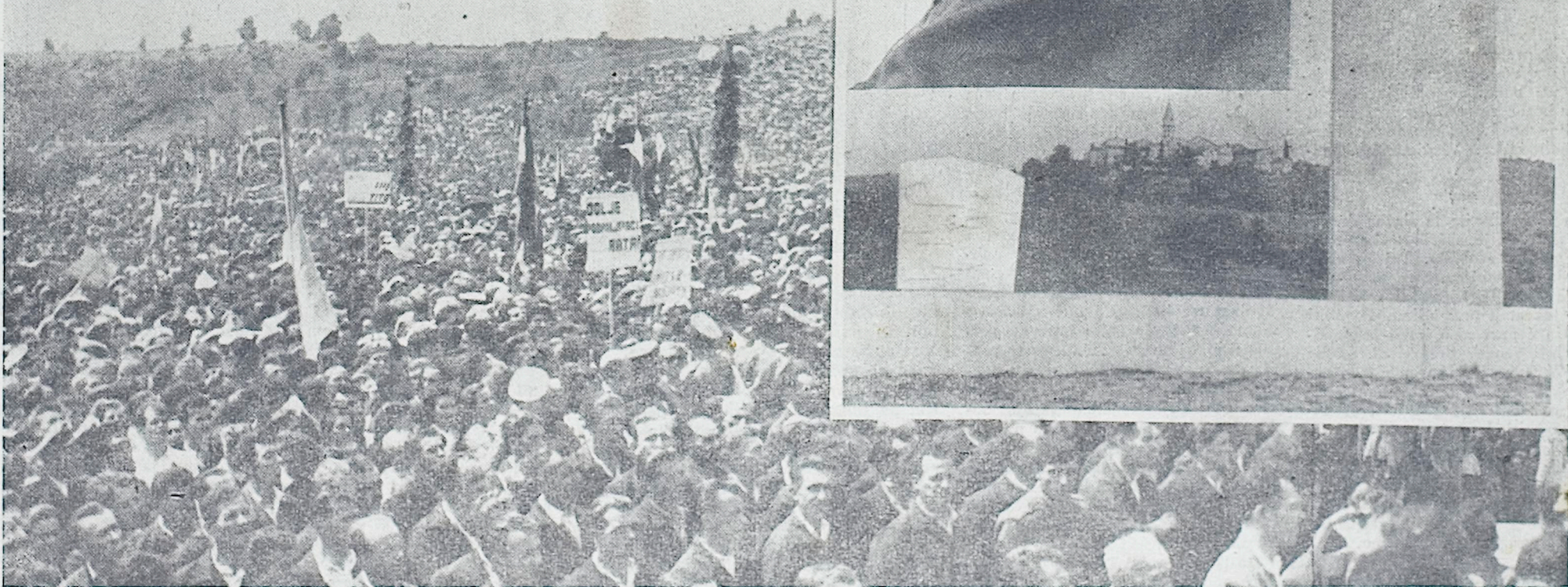
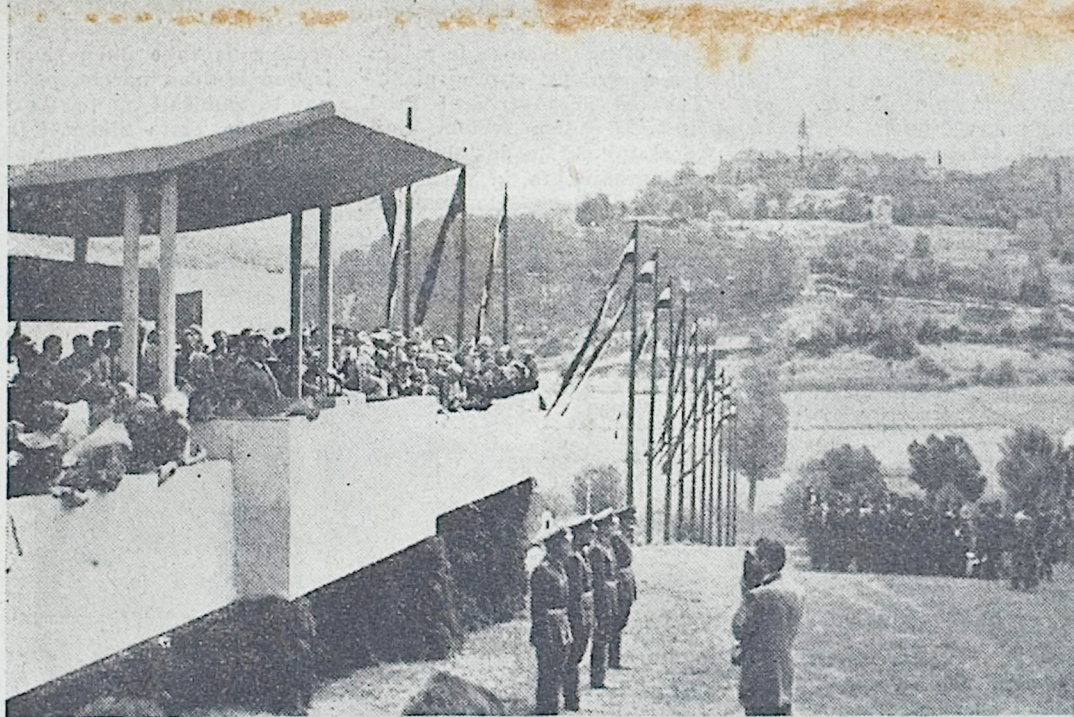
SLOVENSKI JADRAN

Dr. JALANUN BRANKO
K O P E R-Verzijeva ul.

LETO II, ŠTEV. 25

Koper, petek 19. junija 1953

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

Zgoraj: PRENOS POSMRTHNIH OSTANKOV VLADIMIRJA GORTANA IZ PAZINA V BERAM — LAFETA S POSMRTHNIMI OSTANKI V sredi: SLAVNOSTNA TRIBUNA V BERMU; MARŠAL TITO IN SPOMENIK VLADIMIRJU GORTANU TER PADLIM BORCEM ZA SVOBODO ISTRÉ Spodaj: DEL MNOŽICE NA SLAVNOSTIH V BERMU

HOČEMO OSTATI OB NAŠEM MORJU

PRAZNIK SVOBODNE ISTRE

Pravljieni Veli Joža, uporni labinski rudarji, mačunski Vladimir Gortan, junaki istrskih brigad, 15.000 padlih Istranov v osvobodilni vojni, 7000 invalidov, 20.000 požanih poslopj, 21.000 hirajočih po italijanskih zaporih in taboriščih, to je nekaj imen in dejstev, ki so sestavni del zgodovine Istre in njenega ljudstva. Pravim nekaj imen in dejstev, kajti trinajstletna zgodovina Istre je velika s krvjo popisana knjiga, v kateri so posamezne strani že mogoče nekoliko obledlele, ki pa je, kljub temu dokument edinstvenih naporov ljudstva skozi stoletja do komaj preteklih let za ohranitev in svobodno življenje.

xxx

Pred 24 leti se je zgrudil pod fašističnim svincem Vladimir Gortan. Z njegovim imenom je prvi prodrlo v svet majhno, toda kdor ga je hotel razumeti, dovolj veliko opozorilo, da vlada v Istri strahoviti teror novih okupatorjev. Gortan se je s svojimi vrstniki hotel temu terorju upreti, ne kot plačan najemnik, za kakršnega so ga hoteli prikazati rimski okupatorji, temveč kot zvesti in predani sin trpečega ljudstva. Če ne bi bil tak, ne bi postal simbol, ne bi njegovo ime postalo sinonim za trpljenje, sinonim za — Istro.

Sedaj, po 24 letih, so se zemski ostanki Vladimira Gortana vrnili iz Pulja, kjer so bili pokopani za dolgo časa v neznanem kraju, v njegovo rodno vas Beram. Na položni vzpetini na dnu kotline so našli svoje poslednje bivališče v sarkofagu ob vitkem helem obelisku iz istrskega kamna. Preprost toda veličasten spomenik. Prav tak, kakršen je bil Gortan.

Na tej njegovi poslednji poti ga je spremljala vsa Istra. Od Pulja do Berama nepretrgana vrsta ljudi, povezanih z eno mislijo, z mislijo na Gortana. Tu so bili stari labinski rudarji, 160 starih istrskih borcev, Gortanovi soborci Zivko Gortan, Dušan in Vjekoslav Ladavac, Viktor Bačan, ki so bili obsojeni vsak na 30 let težke ječe, tu so bili kmetje, ribiči, mladina, tisoči in desetisoči, ki so se zgnili ob helem obelisku, da počaste njega, ki jim je bil simbol ves tisti čas, ko je v njih dozorevala odločitev za veliko vstajo.

Gledal sem te ljudi. Od koderkoli so prihajali: z leve, desne, od spodaj ali z vrha. Predno so si poiskali prostor v pričakovanju velikega dogodka, so stopali molče k spomeniku. Preprosto so opravljali to svečano dejanje. Preprosto, toda v tem je bilo izraženo mnogo tega, kar z opisom ni mogoče ponoviti. Mogoče je bila to hvaležnost, mogoče ponos, ali prisega, odločnost, ali tudi vse skupaj.

xxx

Pred 10 leti je Istra doživljala velike dneve. Pred 24 leti so jo dvignili v upor Gortan in tovariši, pred 101 leti so se dvignili tisoči in tisoči, dvignilo se je istrsko ljudstvo, dvignila se je Istra. Nastajale so čete, bataljoni, brigade. Plamenica borbe je prehajala iz roke v roko, iz kraja v kraj, v plamenu vstaje je gorela vsa Istra: nastopil je čas poslednje borbe za svobodo. Eno izmed brigad je nosil pomorno ime velikega predhodnika: Vladimira Gortana.

xxx

Istra je proslavila te slavne dneve, s katerimi se je začela težka, toda gotova pot v svobodo. Tež proslavi pa je dala poseben pomen prisotnosti maršala Tita. Istrani so si želeli, da bi bil tokrat Tito z njimi. Povabili so ga, in čeprav niso imeli zagotovila, so bili vendar prepričani, da bo prišel. V tem prepričanju je bilo nekaj več, kot samo veliko upanje, bila je neka notranja gotovost, da Tito mora priti, ker mora povedati to, kar si ljudje želijo, da bi povedal. In ljudje so bili prepričani, da bo povedal to, kar mislijo oni. »Tito je naš, je zrasel iz ljudstva, so govorili v nepregledni množici razprostrti v grič nad belim obeliskom.

Kdo naj popiše navdušenje, ki ga je sprožil prvi klic: Tito...?

Strujene vrste ljudi, do z očesom komaj dosegljivega vrha nad tribuno, so zaplapolale, dvignile so se roke, klic so napolnili ozračje. Radost je bila popolna.

Kot prej tisoči in tisoči, tako je bil tudi prvi Titov korak k sarkofagu z Gortanovimi zemskimi ostanki. Postal je ob njem z vojaškim pozdravom in še potem stopil na tribuno.

Tisti, ki so bili v prvih vrstah, so pri tem lahko zrl v njegov obraz. Lahko so videli zbranost, mogli so občutiti, da so se njegove misli povrnile v Gortanove čase, v čase po njegovi junaški smrti, ko je v Istri vladalo nasilje močnejšega, v čase vstaje in boja istrskega ljudstva, tega, ki je sedaj zbrano pred njim in ki pričakuje, da bo izrazil njegove misli.

In Tito je govoril. Njegove besede so prenašali zvočniki daleč tja proti vrhu griča do poslednjega zborovalca, odkoder se je vračalo v valovih navdušeno odobravanje. Tito je ljudem bral misli in želje, segal jim je v srca: Govoril je o s krvjo najboljših sinov prepojeni istrski zemlji, o mor-

ju, ki je naše 13 stoletij in ki bo naše ostalo, o tem, da je vsaka pedeta zemlje na zapadu naša in da je ne damo nikomur. Govoril je o dobri volji, ki naj rešuje spore na razumski in pameten način, a govoril je tudi v jeziku narodov, ki so v svoji zgodovini že dovolj in preveč pretrpeli, da bi se pustili izsiljevati od onih, ki jim je grabežljivost v krvi. Govoril je o vprašanju STO in možnosti njegove rešitve, a povedal je jasno, kje so meje teh možnosti, do katerih lahko gremo z naše strani. Naj bo rešitev kakršnakoli, ki bi jo lahko sprejeli, bo sama na sebi žrtev, kajti naše pravice segajo daleč preko tega, za kar gre sedaj.

xxx

Ko je Maršal odhajal s tribune, so k njemu pristopali ljudje. Množica ga je hotela obkoliti, hotela ga je medse, toda le nekaterim je to uspelo. Bili so to predstavniki delavcev iz tržaških tovarn, bili so predstavniki tržaških Slovencev, pazinskih pionirjev, predstavniki delovnih kolektivov, bili so to stari istrski borci, Gortanovi vrstniki puntarji iz

labinskih rudnikov. Z vsemi se je Tito razgovarjal priščno, za vsakogar izmed njih je imel prijazno besedo, bodisi za starega Andreja Benussija, ki se je s Titom srečeval že v ilegalnih letih pred vojno, ali za 72-letnega elektromehnika Ivana Sinčiča, ki ga je krepko stisnil k sebi, kakor za malega pionirja, ki mu je nudil kot kri rdeče nageljne.

Tito, človek iz ljudstva, se je počutil srečnega med temi preprostimi, toda iskrenimi in odločnimi Istrani. Še srečnejši pa so bili leti, saj se jim je izpolnila želja, ki preveča vsakega državljana svobodne socialistične domovine: govoriti s Titom in seči mu v roko.

xxx

Kot se je zbrala, tako se množica razšla. Med petjem in ukanjem so se ljudje vračali v svoje vasi, na svoja polja, v svoje tovarne, k svoji obali, k svojemu vsakdanjemu delu. V beramski kotlini, na rahli vzpetini sredi nje je ostal samo sarkofag z belimi kostmi junaka Gortana in visoki obelisk. Kogar bo v bodoče zaneslo mimo, se bo za hip ustavil in se med drugim spomnil tudi na proslavo 10. obletnice vstaje in besed maršala Tita: »Zgodovinsko dejstvo je, da smo mi tu bili, da smo tu ostali in da ho-

GOVOR MARŠALA TITA

»Tovariši in tovarišice, toplo vas pozdravljam in vam čestitam k desetletnici osvoboditve Istre. Danes praznujete zgodovinski datum, ki pomeni v zgodovini naših narodov veliko dejanje: po trinajstih stoletjih je Istra priključena svoji matični deželi, da bi njeni narodi v prihodnje skupaj s svojimi brati gradili boljše življenje. (Vzkliki: »Naj živi nova Jugoslavija!«)

Trinajst stoletij se je ljudstvo, ki je med velikim preseljevanjem prišlo sem, borilo za svoje življenje, za svoj jezik, za svoj obstoj. Mnogo viher je hrumelo nad njegovo glavo, razni osvabitelji in okupatorji so ga hoteli uničiti, izkoreniniti, končno pod italijanskim režimom pa raznaroditi, asimilirati, da ti ljudje tu ne bi bili tisto, kar so: Slovenci in Hrvati. Toda močna in veličanska vitalnost, ki se je tu pokazala, dokazuje, kako napačno je, če se posamezne dežele, ki so po ključju okoliščin nekaj časa v zgodovini vladale tudi drugim delom sveta, ki jim ne pripadajo, hočejo vriniti na svojo staro slavo. (Enodušno vzklikanje: »Tujega nočemo, svojega ne damo!«)

Leta 1945. smo Istro osvobodili. Osvobodili smo jo s skupnimi silami vseh narodov Jugoslavije in ljudstva Istre. Napočil je tisti dan, po katerem so hrepeneli ljudje iz Istre in Slovenskega Primorja. Prešli ste v svojo skupno družino. Toda ne s tem, da bi do tistih, ki so tu skupaj z vami živeli, gojili mržnjo ali da bi se maščevali, marveč, da bi skupaj z njimi, v naši skupni družini uredili novo, socialistično Jugoslavijo, novo in srečnejšo bodočnost za vse narode naše dežele, bodisi da so Hrvati, Srbi, Slovenci, Makedonci ali Črnogorci ali Romuni, Madžari, Italijani ali drugi. Prišli ste v družino, v kateri so vsi bratje, in zato naj tu vlada enotnost. Tu je treba gojiti medsebojno ljubezen, tu preneha sleherni nadaljnji boj za premoč tega ali onega naroda nad drugim. (Dolgotrajno odobravanje).

Predsednik republike je potem govoril o trpljenju istrskega ljudstva pod italijanskim fašističnim režimom. »Verjeli smo — je rekel med drugim maršal Tito — da bo napočil dan osvoboditve Istre. Nikoli pa nismo verjeli, da bodo Istro osvobodili tisti, ki so jo prodali, to se pravi, da jo bo osvobodil stari jugoslovanski režim, ki je tudi tam ljudstvo zatiral. Šele med vstajo; naših narodov s Komunistično partijo na čelu, šele v boju za izgon okupatorja ter vzpostavitve boljše in srečnejše bodočnosti bi lahko govorili o osvoboditvi Istre. (Močno vzklikanje: »Heraj Tito!« Vzkliki in ploskanje).

Dalje je maršal Tito v svojem govoru opozoril na metode, s katerimi

je hotel italijanski fašizem raznaroditi naše ljudstvo v Istri. Pri tem so mu bila dobrodošla vsa sredstva za preganjanje, koncentracijska taborišča in izgoni na razne otoke, požigi kulturnih in drugih domov. Maršal Tito je pri tem poudaril, da je narod Istre častno pristal to preizkušnjo v borbi za svoj obstoj in za svojo svobodo. Skupaj z njim pa so se borili vsi narodi Jugoslavije, in prav zato je ta praznik veliko slavlje za ves naš narod.

Maršal Tito je potem govoril o italijanskih imperialističnih ambicijah, o tem, da se ponovno slišijo glasovi, da to ozemlje ni naše. Danes se spet pojavljajo skomine ne le po Trstu, marveč po Istri in celo po Dalmaciji. »To, da vi danes tu živite, da govorite svoj jezik in da ste tudi po trinajstih stoletjih

dokazuje, da je ta celota, čeprav mnogo stoletij raztrgana, zdaj tako monolitno strnjena, da nobena sila od zunaj ne more več odtrgati od nje nobenega koščka. (Enodušno odobravanje in ploskanje). Rad bi opozoril na tisto, kar se kaže v vsaki naši republiki, v vsakem našem mestu in vasi v vseh naših krajih — da so naši narodi čvrsto odločeni, živeti enotno in skupnosti, čuvati to svojo skupnost, čuvati nedotakljivost naše zemlje in da ne bodo nikoli več dovedli, da bi kak tujec stopil na to ozemlje, da bi naše ljudstvo zatiral in izrabljal.

Predsednik republike se je potem dalj časa ustavil pri vprašanju Trsta. »Tovariši in tovarišice! Pred nami in pred vsem svetom stoji zdaj vprašanje, ki je postalo splošno, mednarodno, to je vprašanje Trsta. Jaz ga pa vendarle smatram

Maršal Tito v spremstvu naših visokih predstavnikov na slavnostni tribuni

močni, da vas ne bi mogla zlomiti nobena sila, je povdaril med drugim maršal republike — vse to je dokaz, kako absurdno je še danes, postavljati zahtevo po tem našem ozemlju, po teh naših krajih. To, da se nam je posrečilo malone vse naše kraje združiti v enotno celoto, v enotno socialistično družino, v kateri ima vsak narod svo pravo do kulturnega in vsestranskega razvoja, v kateri ima vsak narod pravico, sam sebe upravljati in pravico skupno sodelovati v oblasti, tako, kakor to naši narodi želijo, vse to

je, da tudi ne bi pretrgali ozemlja med Trstom in Miljami, čeprav so tu zavljive in Skedenj, ki sta tudi slovenska. Da bi bile Milje povezane s Trstom, se morata žrtvovati Skedenj in Zavlje, pottlej pa pridejo Koper, Izola, Piran in vsa obala, Skratka, Hrvate in Slovence je treba od morja odrezati. To je stara praksa, ki naj bi nas pognala gor v hribe. Mi pa nočemo v hribe. Mi smo bili v hribih štiri leta, ko smo osvobajali našo zemljo. Mi hočemo biti spodaj na morju. (Viharno plo-

ne samo zato, da bi ohranili mir, marveč da bi tudi pokazali, da, kadar gre za vprašanje Trsta, ki je res stvar samih Tržčanov, mi zelo radi prispevamo tudi to žrtev, da bi lahko ljudstvo Trsta, Slovenci in Italijani sami sebe upravljali, to se pravi, da bi bilo Svobodno tržaško ozemlje s svojim guvernerjem. Ker pa to vprašanje guvernerja ni moglo biti rešeno med veseljami, smo prišli v zagato, iz katere še zdaj vsi skupaj nismo našli izhoda.

Italiji pa se je vendarle polagoma posrečilo, da je s propagando in z različnimi diplomatskimi koraki pridobila zahodne zaveznike, da so sprejeli tako imenovano tristransko deklaracijo, po kateri naj bi vse Tržaško ozemlje pripadalo Italiji. (Zbrano ljudstvo enodušno in glasno protestira).

S to deklaracijo, s to gesto so zavezniki storili naši deželi krivico. Niso nas vprašali, ali v to privolimo ali ne. Vprašali nas niso iz razumljivih razlogov, ker bi mi rekli, da ne privolimo, ker je to nemogoča stvar, ker je to nesmisel. Če smo privolili v to, da smo dele naše zemlje žrtvovali, da bi lahko obstajalo mesto Trst, če smo privolili v to, da ostane velik del naših bratov in naših sestra na oni strani meje zaradi Svobodnega tržaškega ozemlja, to ne pomeni, da se strinjamo, da bi vse to nekega dne priključili k italijanski republiki ali kraljevini, ker danes ne vem, kaj bo jutri (smeh). Mi smo bili in smo še proti temu, da bi vse svobodno ozemlje nekega dne priključili k Italiji.

Potemtakem odpade sleherni misel, da bi mi mogli privoliti, da bi sprejeli kot bazo za razgovore predlog italijanske vlade o ureditvi tržaškega vprašanja. Mi predlagamo kot bazo kondominij, s takšnim sistemom in postopkom, kakor sem malo prej rekel.

Italijanska vlada je zadnje čase poudarjala tako imenovano etnično načelo. Toda to etnično načelo ne bi bilo mnogo boljše od tistega, kar sem malo prej rekel o hribih, s katerih se vali kamenje. Njihov predlog je tako imenovano nepretrgano etnično načelo, po katerem naj bi zamižali na to, da žive od Tržiča do Trsta Slovenci in dopustili, da bi bilo to italijansko, dopustili, da bi bila nepretrgana črta, da se ozemlje ne bi trgalo. Da-

lje, da tudi ne bi pretrgali ozemlja med Trstom in Miljami, čeprav so tu zavljive in Skedenj, ki sta tudi slovenska. Da bi bile Milje povezane s Trstom, se morata žrtvovati Skedenj in Zavlje, pottlej pa pridejo Koper, Izola, Piran in vsa obala, Skratka, Hrvate in Slovence je treba od morja odrezati. To je stara praksa, ki naj bi nas pognala gor v hribe. Mi pa nočemo v hribe. Mi smo bili v hribih štiri leta, ko smo osvobajali našo zemljo. Mi hočemo biti spodaj na morju. (Viharno plo-

(Nadaljevanje na 3. strani)

„Ne popuščam, nimam pravice popuščati“

(Nadaljevanje z 2. strani)

skanje in vzklikanje tovarišu Titu.) Mi znamo živeti ob morju, mi znamo pluti in plavati, znamo v morju loviti ribe... To morje je bilo slovensko in mora ostati slovensko. Od tu, tja doli, mora biti jugoslovansko morje, ker je bilo stoletja naše morje, ne glede na to, da so nekateri naši predniki podlegli močnejšemu sovražniku. Zgodovinsko dejstvo je, da smo mi tu bili, da smo tu ostali in da bomo tu ostali. Ne, mi se ne bomo dali odiniliti od tod. Mi ne zahtevamo nič njihovega, toda mi našega, kar smo že stokrat rekli, ne moremo in ne bomo dali. (Odobranje.) Če že moramo nekaj žrtvovati, žrtvujemo to za srečo narodov, ne pa za imperialistične skomine. Tako je in nič drugače! (Dolgotrajno odobranje in vzklikanje: »Svojega ne damo, tujega nočemo!«)

Kakor vidite, tovariši in tovarišice, je tudi ta drugi italijanski predlog za nas nesprejemljiv. Toda sprejemamo ga na drug način. Vemo, da je v Trstu večina Italijanov, in ne mislimo, da bi zaradi ureditve tega vprašanja začeli oboroženo borbo. Vemo, da Trsta ne moremo priključiti k Jugoslaviji, ne damo pa Italiji tistega dela od Trsta do Tržiča, ne damo ne Škedenja, ne Zavelj, ne damo vsega zaledja. Če hočejo, da bi sprejeli pravično in in logično etnično načelo, bomo izrezali to ozemlje in potem bodo imeli tri ali štiri oaze. Če jim je to po volji — to je lahko baza za razgovore z nami, toda ne tako, kakor so oni postavili. To hočemo danes poudariti, ker nisem prišel sem, da bi licitiral in v nečem popuščal, kakor so nekateri upali, da bom storil. Jaz ne popuščam, ker nič izmed nas nima pravice popuščati. (Viharno in dolgotrajno vzklikanje tovarišu Titu.) Ta bi bila dobra, da bi popuščal v tistem, po čemer hrepeni ljudstvo in po čemer jaz ne hrepenim nič manj, ker sem sam iz vaših vrst in kakor so tudi vsi naši ljudje, na vodilnih položajih.

Pozneje, ko smo videli, da dela to tudi nam velike težave, smo prišli sami s predlogi, realnejšimi od prejšnjih glede ureditve tega vprašanja. Ti predlogi so bili — kondominij. Predlagali smo kondominij, to se pravi, predlagali smo, naj bi bilo Svobodno tržaško ozemlje v mejah, ki jih določa mirovna pogodba, avtonomno in naj bi imelo guvernerja, ki bi se menjaval in bil tri leta Italijan, potem pa Jugoslovčan, tako da bi bil v času ko bi bil guverner Italijan, viceguverner Jugoslovčan in nasprotno. Ta predlog bi bil po našem mnenju edini možni izhod iz položaja, ki je vanj zašlo vprašanje Trsta. Takšna ureditev vprašanja s kondominijem ne pomeni, da bi tedaj Italija ali Jugoslavija imela pravico, nasilno vsiljevati kak sistem ali upravo v Trstu, marveč da bi imeli Tržačani pravico, upravljati sami sebe, toda razume se, da bi imeli demokratični sistem, ker mi ne bi dovolili, da bi tam vladali fašisti. Oblast, bodisi enega ali drugega guvernerja, bi bila bolj kontrolnega in simboličnega značaja, bolj v tem smislu organ, ki bi pazil, da med narodom, živčima v Trstu, med

Italijani in Slovenci, ne bi bilo nobene diskriminacije drugega proti drugemu. Skratka, upostavili bi majhno, toda res složno skupnost, v kateri bi bilo življenje znošno, v kateri ne bi bilo nacionalne mržnje, niti diskriminacije, v kateri bi vladal resnično demokratični sistem. Italija in Jugoslavija naj bi imeli preko svojih guvernerjev obveznosti in morali bi jamčiti, da bi se spoštovala volja in pravice, na tem ozemlju živečih narodov.

To je po našem mnenju najrealnejši možni izhod iz položaja, v katerem se je znašlo tržaško vprašanje. Toda pri tem smo naleteli na odpor Italije. Tega niti slišati niso hoteli. Italijani mislijo drugače. Italijani zahtevajo Tržaško ozemlje. Zdaj pravijo, da zahtevajo vse, sami pa bi nam dali kak hrib, kjer se kamenje posipa in morda bi nekoliko premaknilo črto. Nam pa kamenje ni potrebno. To je vse naše ozemlje. Tu žive naši ljudje, žive tudi kajpak Italijani, toda minilo je trinajst stoletij, odkar so naši ljudje prišli v Zavelje in v Škedenj. Pred trinajstimi stoletji so prišli tja Slovenci... V tem času so vladali tam razni režimi. Italijani so pa prišli šele leta 1918. Trst nikoli ni bil njihov. Tam so bili Bizantinci, Franki, Nemci, Avstrijci itd. Italijani pa niso imeli Trsta, čeprav jih je bilo v njem precej in čeprav so se čedalje bolj naseljevali. Trst je del našega nacionalnega ozemlja. (Enodušno odobranje in dolgotrajno ploskanje.)

Mi vemo, kako se ljudstvu tam doli godi, ker smo tudi sami prišli iz njegovih vrst, mi se nikoli ne moremo odpovedati tistemu, kar ljudstvo hoče. Mi ne bi bili tisto, kar smo, če bi privolili v take kompromise in barantanje. Dobro vem, da bi v tem primeru tu nastalo večno ognjišče nemirov in spopadov. Mi pa bi hoteli, da bi po tej drugi, katastrofalni svetovni vojni dokončno našli »modus vivendi« in da bi z našo sosedo Italijo živeli v miru.

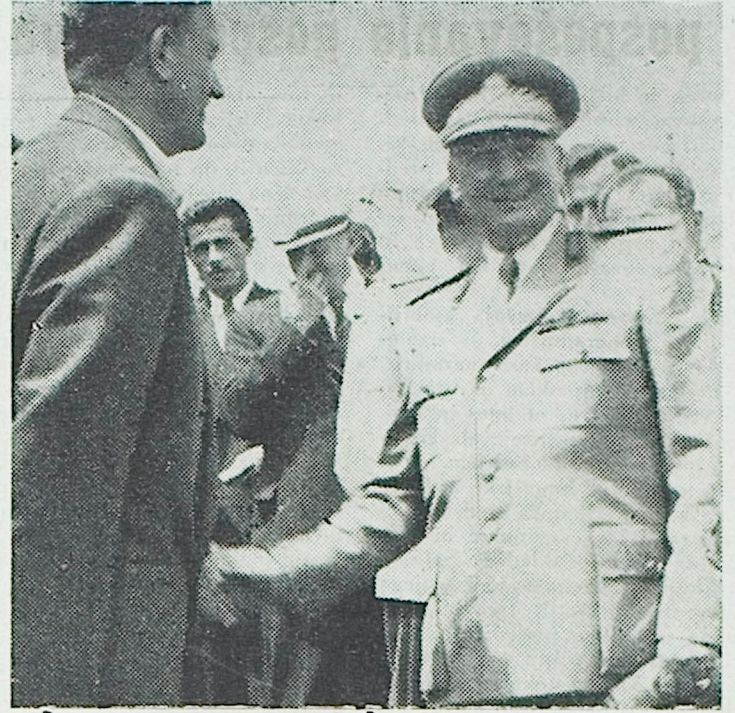
Imamo mnogo skupnih problemov, ki zadevajo eno in drugo deželo. Zlasti v trgovini in na drugih področjih. Lahko bi zelo lepo živeli, če se njim ne bi cedile sline po tem koščku naše zemlje in če bi končno že nehali s podžiganjem svoje propagande govorniki o Istri, Pulju, Reki, Zadru, Dalmaciji in celo o Crni Gori. Seveda, dokler to ne bo prenehalo, se bomo težko dogovorili. Zato danes s tega mesta apeliram

in pravim, da smo vsak trenutek pripravljeni, sestti za mizo, se pogovoriti in najti realno rešitev. Mi ostanemo zavestni na tem, da je tisti moj prvi predlog najbolj realen, kar si ga po našem mnenju moremo misliti (odobranje).

Toliko, tovariši in tovarišice, o Trstu. Pripomnil bi samo, da je italijanski tisk po mojem govoru v Brodu pisal, da sem tako govoril zato, ker smo se najbrže dogovarjali z Rusi, zdaj pa bi hoteli malo vleči na ono stran. Toda takrat sem govoril o aplikaciji mirovne pogodbe na Trst v zvezi s predlogom predsednika De Gasperija o tako imenovanem nepretrganem etničnem načelu, ki je za nas stokrat slabše od uporabe mirovne pogodbe, ne glede na to, kdo bo guverner. Takrat sem rekel, da je navsezadnje bolj uporabiti mirovno pogodbo. To je bilo alternativno, oni pa so smisel mojih besed popačili in nam hoteli kakorkoli v tujini spet malo škodovati. Ne bi se globlje spuščal v to, da jim povem, kaj vse bi lahko v prihodnje iz tega nastalo. Toda, tovariši in tovarišice, lahko vam rečem, da je vprašanje tega našega ozemlja, tržaško vprašanje sploh, za nas problem ne kake drobne, marveč velikanske važnosti. To so naše nacionalne koristi, to so koristi naših, tam živečih ljudi in tu ne bomo popuščali. Zato pa naj dobro vedo, da svoje besede ne bom poštepal. Zdaj pa naj store, kar hočejo. (Odobranje in ploskanje.)

Nato se je predsednik republike v svojem govoru dotaknil naših zunanje-političnih odnosov. Posebno je govoril o tendencah zblizanja Sovjetske zveze, splošnih mirovnih prizadevanj, o balkanskem sporazumu, ki so ga sklenile Grčija, Turčija in Jugoslavija, da bi branile neodvisnost svojega ozemlja. Maršal Tito je ponovno poudaril naše dosledno stališče v zunanji politiki: — na strani tistih smo, ki se borijo proti agresiji, pa naj pride s katerekoli strani, na strani tistih smo, ki čuvajo v svetu mir.

Pred zaključkom svojega govora je tovariš Tito še poudaril, da bo tudi v bodoče Istra in njeni problemi v ospredju našega zanimanja in naloga, kajti Istra to zasluži zaradi svoje mučniške preteklosti, zaradi svoje odločne borbe, v kateri je skozi stoletja ohranila svoj narodnostni značaj.

Maršal Tito v razgovoru s predstavnikom tržaških Slovencev.

Odkritje spominske plošče v Štorjah

V nedeljo 14. t. m. so v Štorjah odkrili spominsko ploščo padlemu junaku, komaj šestnajstletnemu Štoku Marjanu iz Proseka, ki so ga Nemci v januarju 1944 po zverinskem mučenju obesili na telefonski drog ob glavni cesti sredi vasi.

Na to proslavo je prihitelo lepo število ljudi iz vseh okoliških vasi in trije avtobusi Prosečanov, med njimi tudi družina padlega, pevec in godba.

Svečanost je otvoril član okrajnega komiteta ZKJ Sežana tov. Dolgan Doran, ki je pozdravil goste in vse navzoče. Nato je tov. Bevič Miroslav govoril o dogodkih tistih težkih dni v januarju 1944, ko je mladi junak dal svoje življenje za svobodo. Opisal je njegovo zadržanje med zasliševanjem. Nemcem ni kljub mučenju uspelo izvreči iz njega niti besedice izdajstva. Govorec o današnji gonji italijanski fašistov in informbirojevcev proti socialistični Jugoslaviji, je dejal, naj se vsi tisti, ki bi hoteli iztegotviti svoje umazane kremplje po naši s krvjo prepojeni zemlji, zavedajo, da je tod tekla tržaška kri in da je v Trstu tekla jugoslovanska kri. Zato ker biva slovenski rod na tej zemlji že nad 1300 let, je ta zemlja naša in na njej čvrsto stojimo in bomo tudi vedno stali.

Po enominutnem molku v po-

častitev spomina na žrtev je godba iz Proseka zaigrala žalostinke, naka so odkrili spominsko ploščo. Sledilo je polaganje vencev. Pevski zbor DKD Svobode Sežana je pod vodstvom tov. Kljuder Ivana zapel štiri partizanske pesmi. Za njim je nastopil pevski zbor iz Proseka — Kontovelja Ivan Vojko pod vodstvom Čermelj Viktorja oz. Cibic Milka, ki je zapel nekaj lepih pesmi, med njimi zlasti lepo Gobčevco »Zdravico«.

Sledila je v dvorani zadržnega doma lepo uspela kulturna prireditve. Igralska skupina IKUD »Zorko Bekar« iz Štorij je nastopila s Anzengruberjevo veseloigro v petih dejanjih »Slaba vest«.

Nedeljsko odkritje spominske plošče je za Štorje in okoliške vasi vsekakor pomemben dogodek. S takimi in še večjimi proslavami poživlja naše ljudstvo slavne tradicije NOB in časti spomin padlih žrtev za svobodo. Na ta način se vsa Primorska pripravlja na veličastno proslavo 10. obletnice osvoboditve, ki bo 5. in 6. septembra v Okroglici na Vipavskem. K. C.

Rehabilitirane solunske žrtve

V torek 16. junija popoldne je Vrhovno sodišče ljudske republike Srbije vrnilo žrtvam, ki so bile pred 36-imi leti obsojene na procesu v Solunu, zaslužno mesto v zgodovini jugoslovanskih narodov. Osvobodilo je vsake obtožbe generalštabnega polkovnika srbske vojske Dragutina Dimitrijeviča — Apisa, ki so ga obsodili na smrt in ustrelili skupno s topniškim majorjem Ljubomir Vulovičem in Radom Malobabičem. Nadaljnih osem pa so v Solunu obsodili na 20 let strogega zapora.

Proces so v Beogradu obnovili 2. junija. Edini od vseh, ki še živi, je 77-letni Radoje Lazič, bivši generalštabni polkovnik. Vse dokazno gradivo, zlasti pa izpovedi prič na obnavljenem procesu, so pokazale, da je solunski proces 1917. insceniral Aleksander Karadjordjevič ter njegova klika. Sklenili so odstraniti Apisa in nekatere druge oficirje srbske vojske, ki so jih ovirali pri izvajanju njihove nedostojne notranje in zunanje politike. Glavni vzrok za insceniranje solunskega procesa pa je bila odločna zahteva avstrijskega cesarja Karla, naj Srbija likvidira vsako organizacijo, ki bi imela za cilj razpad avstroogradske monarhije. Avstrijski cesar Karel se je namreč takrat pogajal z zavezniki za sklenitev separatnega miru in je stavljaj pogoje tudi glede Srbije. V strahu, da ne bi bil ta mir preveč neugoden za Srbijo, se je srbska radikalna vlada po navodilih regenta Aleksandra lotila organiziranja pravosodnega zločina.

Sklenila je likvidirati Dimitrijeviča — Apisa in druge oficirje, pripadnike organizacije »Ujedinjenje ili smrt«, ki se je borila za republikanski sistem vladavine in za federativno ureditev bodoče Jugoslavije.

Tako so inscenatorji procesa najprej obdolžili solunske žrtve, da so člani organizacije, ki ima »prevratne namene«, nato pa so jim naprtili še krivdo za namišljeni atentat na regenta Aleksandra. Za vse to niso obtoženi nečesar vedeli, kot je pričal na sedanjih razpravah v Beogradu obtoženelec Radoje Lazič. Obtožba se je posluževala krivih prič, ki so

jih pripravljali na srbskem notranjem ministertvu — kot sta izjavila prič Veljanovič in Konstantinovič. Ta dva je za krivo pričanje na solunskem procesu pripravil neki Vasilije Trbič ob prisotnosti takratnega srbskega ministra zunanjih zadev Ljube Jovanoviča.

Apis in dva druga oficirja so bili 5. junija 1917. obsojeni na smrt, 26. junija istega leta pa so jih ustrelili.

Ni nam znano, kaj in kako je Apis govoril. Le iz takratnega Protičevega lista »Radikal« je razvidno Apisovo priznanje, da je organiziral tudi sarajevski atentat na princa Ferdinanda. To pa je bila, kot izgleda, poglavitna stvar, ki je bila potrebna vladi in ki je zapečatila usodo Apisa in njegovih tovarišev. Tako priznanje je bilo mogoče doseči le s sredstvi, kakršnih so se posluževali Aleksander in njegova klika — kot so izjavljale priče na sedanjem procesu v Beogradu. Nekaterim so grozili s smrtvijo, drugim so obljubljali odlična mesta v državnih službah, itd.

Tako sta vlada in dvor s solunskimi obsojenci ujela dve muhi: na en mah: do picice sta izvršila avstrijske pogoje za separatni mir, z druge strani pa sta se rešila nevarnega nasprotnika v notranji politiki bodoče Jugoslavije. Ta bi gotovo šla po drugi poti, če bi ostali pri življenju sposobni in energični ljudje, kot so bili Apis in njegovi tovariši katerih vpliva med ljudstvom sta se dvor in vlada silno balala. Tako sta lahko neovirano delovala za svoje hegemonistične veli-

kosrbske in sebične cilje.

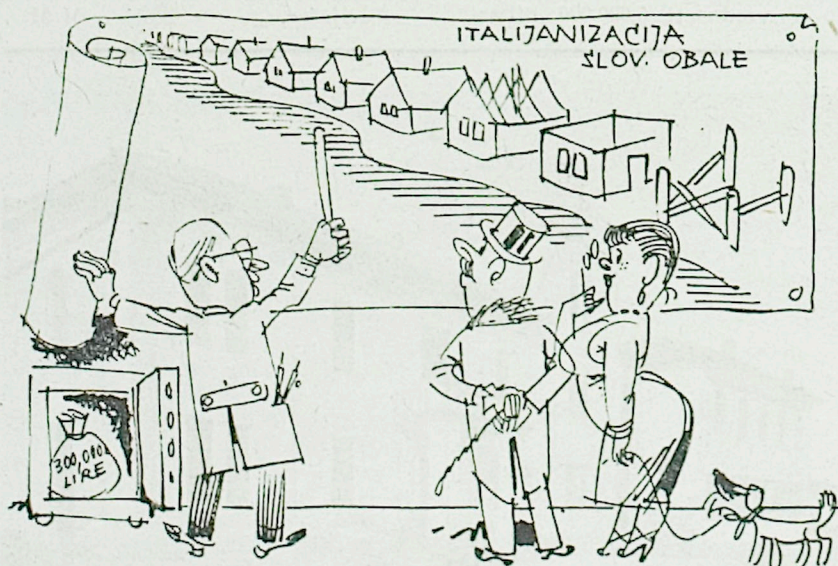
O nedolžnosti solunskih žrtev nam najzgovorneje priča oporeka Dimitrijeviča — Apisa, ki pravi: »Umiram nedolžen, toda prepričan, da je bila moja smrt potrebna Srbiji iz višjih razlogov. Boli me misel, da bom umrl, zadet od srbske puške; toda tudi to rad sprejemem, če je ta puška naperjena v moje prsi za dobro Srbije in srbskega naroda, kateremu sem posvetil vse življenje. Naj bo Srbija srečna in naj se izpolni naša sveta želja po zedinjenju narodov Jugoslavije.«

Sodba beograjskega sodišča pa je najtežja obsodba inscenatorjev solunskega procesa in morilcev nedolžnih žrtev.

ZASEDANJE OLO V KOPRU

V sredo je bilo v Koprju šesto redno zasedanje okrajnega ljudskega odbora, na katerem so razpravljali o raznih gospodarskih vprašanjih. Med drugim so sprejeli popravljeni odlok o poslovanju okrajnega vodovoda, ki so ga zavrnili na prejšnjem zasedanju. Po živahni diskusiji so odborniki nato z odobranjem sprejeli odlok o razdelitvi sklada za vzdrževanje zgradb. Po tem odloku znaša sklad 50 odstotkov najemnin. Od tega sklada ostane lastnikom za vzdrževanje lastnih hiš 60 odstotkov, 40 odstotkov pa gre v poseben sklad pri občinskih ljudskih odborih za gradnjo novih stanovanjskih hiš.

Na dnevnem redu je bila tudi razprava o odloku o strukturi upravnih aparatov občinskih ljudskih odborov. Odlok ni bil sprejet, ker se zbor nista strinjala o strukturi sveta za komunalne zadeve. Po daljši diskusiji so sklenili, da bo v aparatu občinskih ljudskih odborov predvideno tudi mesto za referenta za probleme ribištva.

»Signore in signori, naš ljubi predsednik je šestokrat poudarjal, da je potreben most med Italijo in Jugoslavijo, med tako imenovano zapadno in vzhodno civilizacijo — zato je naša vlada velikodušno nakazala 300 milijonov lir, da se ta most zgradi po tem-le načrtu...«

Glavna naloga zadrug je pospeševanje gospodarstva

V torek je bil v prostorih združne poslovne zveze sestanek predsednikov in gospodarstvenikov vseh zadrug v okraju. Razpravljali so predvsem o obnovi kmetijstva, o gospodarstvu in trgovskem poslovanju zadrug in o pripravah za vinarsko in živinorejsko razstavo, ki bo jeseni v Kopru.

Glede obnove in razvoja kmetijstva, zlasti vinogradništva, so ugotovili, da v zadnjem času nazaduje. Leta 1951 so v koprskem okraju nasadili več novih trt kot letos in lani. Nove nasade trt so urejevale predvsem kmečke delovne zadruge, medtem ko so splošne kmetijske zadruge uporabljale investicijska sredstva večinoma za nakup kamionov in sem pa tja za gradnjo skladišč. Splošne kmetijske zadruge so večidel svojega udjstva posvetile trgovini, kar je imelo negativne posledice.

Pri pretirani težnji za ustvarjanjem dobičkov so nekatere zadruge pozabile na svoje glavno nalogo — pospeševanje kmetijske proizvodnje in gospodarstva na vasi. Prav tako so zanemarili ustanavljanje kreditnih odsekov pri zadrugah.

Zelo živahna diskusija se je razvila v zvezi s trgovskim poslovanjem splošnih kmetijskih zadrug. Med drugim je govoril tudi sekretar Zveze komunistov koprškega okraja Julij Beltram in grajal pretirano visoke cene zgodnjih kmetijskih pridelkov. Samo kilogram krompirja stane n. pr. dva do trikrat več kot liter mleka. Del krivde za tako stanje v trgovskem poslovanju zadrug je nedvomno v tem, da v naših zadrugah odkupujejo številni nakupovalci iz krajev, kjer ni zgodnjih povrtin, in navijajo cene. Nedavno je neki nakupovalec iz Zagreba povisal ceno krompirja na 45 din za kilogram, na trgu v Zagrebu pa so ta krompir prodajali po 90 din za kilogram. Vsako preplačevanje kmetijskih pridelkov pa gre seveda izključno na račun potrošnika. Mislimo, da bi bilo v interesu tukajšnjega gospodarstva, da bi gospodarski svet koprškega okraja le skušal najti kakšen izhod iz tega položaja, kajti samo ugotavljanje dejstev še ne zadostuje.

S tem v zvezi so kritizirali tudi posamezne zadruge, ki premalo delajo na tem, da bi se izkoreninilo to nezdravo stanje v trgovini. Mislimo, da bi bila zelo koristna konkurenčna borba zadrug na domačem tržišču, kjer so cene prav tako previsoke.

Na sestanku so prav tako razpravljali o usmeritvi zadrug na inozemska tržišča, čeprav tudi to udejstvovanje ne sme prerasti prioritete naloge — izboljšanje kmetijske proizvodnje. Treba je namreč računati, da tudi v drugih krajih vlagajo velike napore za razvoj kmetijske proizvodnje in da bo konkurenca, ki trenutno daje našemu okraju privilegirani položaj, kmalu minila.

Predmet diskusije je bilo tudi urejevanje novih nasadov trt, pri čemer bo imelo precejšnjo vlogo novoustanovljeno podjetje Agro-obnova v Kopru. Glede združevanja manjših parcel v večje komplekse so v zadnjem letu že dosegli nekaj uspehov, vendar bo treba letos temu vprašanju posvetiti še večjo pozornost, ker je takšen način obdelave vinogradov in sadovnjakov rentabilnejši.

Ob koncu so se že pogovorili o gospodarski razstavi, na kateri bodo v okviru zadrug razstavljali posamezni vinogradniki iz koprškega, bujskega, poreškega, gorškega in sezanskega okraja. Na tej razstavi bodo nagradili najboljše vinogradnike in zadruge. Vzporedno z vinogradniško bo tudi živinorejska razstava, kjer bodo nagradili najboljše živinorejce. Ob istem času bo v Kopru tudi kongres vinogradnikov.

TRENTA

V nedeljo 14. t. m. so v Trenti slavnostno odprli nov planinski hotel »Planinski orel«. Na otvoritev so prišli ljudje iz raznih krajev Koške doline in celo z Gorenjskega. 13. t. m. bo začela crotovati rečna cvetebuzna proga Ljubljana—Bovec.

xxx

ZA ODSTRANITEV NEZDRAVIH POJAVOV V TRGOVINI V KOPRSKEM OKRAJU

Pretekli teden je bila v Kopru seja okrajnega gospodarskega sveta, na kateri so razpravljali o nesorazmerno visokih cenah sadja in zelenjave na domačem trgu. Navedli so več pri-

merov, da številni nakupovalci iz krajev, kjer ni zgodnjih povrtin, špekulantsko navijajo cene. Na seji so sklenili, da bodo gospodarski svet, zadruga poslovna zveza in organi notranje uprave ukrenili vse potrebno, da bi preprečili te nezdrave pojave v trgovini, ki škodljivo vplivajo na življenjsko raven prebivalstva.

Na seji so tudi kritizirali nekatere podjetja in privatnike, ki prodajajo svoje stroje, ladje in avtomobile izven tukajšnjega področja, kar ima lahko škodljive posledice za gospodarstvo. Glede poslovanja v kopalnišča Sv. Nikolaj, ki je priljubljena izletniška točka Tržačanov, pa so sklenili, da letos ne bo v kopalnišču menjalnice denarja in bodo lahko gostje plačevali usluge v ljirski valuti.

Solarji na Rižani pred šol. poslopjem

KOPER

V nedeljo so obiskali koprski okraj član izvršnega sveta LR Bosne in Hercegovine Vlado Segrt, član izvršnega sveta LR Črne gore Nikola Kovačević in upravnik višje partijske šole pri CK ZKJ Puniša Perović. Skupaj s komandantom Vojaške uprave jugoslovanske cone STO polkovnikom Stamatovićem so si ogledali nekaj krajev v coni B.

xxx

V petek so obiskali komandanta Vojaške uprave jugoslovanske cone STO polkovnika Stamatovića državni podtajnik za zunanje zadeve dr. A. Behler, polnomočni minister Jugoslavije v Rimu dr. Pavle Gregorič, glavni tajnik predsednika republike dr. Jože Vilfan in šef jugoslovanske gospodarske delegacije v Trstu Jože Zemljak. S polkovnikom Stamatovićem so se zadržali v daljšem razgovoru.

SAMOMOR OTROŠKE NEGOVALKE V KOPRU

Prejšnji teden so našli obešeno v njeni sobi na Nabrežju JLA v Kopru 25-letno otroško negovalko Antonijo Delost iz Krkavč. Menijo, da si je vzela življenje v duševni zmedenosti, ker je bila zadnje čase močno potrta zaradi materine smrti in nesporazuma z zaročencem.

KOPRSKI OTROCI BODO LETOVALI V SLOVENIJI

Letos bo letovalo v Logatcu, Škofji Loki in Ptujju okrog 550 slovenskih in italijanskih otrok iz koprškega okraja, ki bodo gostje LR Slovenije. Prva skupina bo odpotovala na letovanje 1. julija, druga skupina pa v avgustu. Letošnjega letovanja bodo v prvi vrsti deležni slabotnejši otroci, ki so jih izbrali na osnovi zdravniških pregledov po šolah.

V obmorskih krajih koprškega okraja bo letovalo letos več sto otrok iz raznih krajev Slovenije.

ODKRITJE SPOMENIKA MARTINU KOKOLJU V KOPRU

Na pobudo mestnega odbora Zveze borcev v Kopru je bilo prejšnji teden na koprskem pokopališču svečano odkritje spomenika primorskega prvoborceu Martinu Kokolju, ki je umrl leta 1950 za posledicami dolgoletnega trpljenja v borbi. Svečansti je prisostvoval tudi predstavnik OF iz Trsta tovariš Dekleva, sekretar Zveze komunistov za koprski okraj Julij Beltram in številni meščani in rezervni oficirji. Po odkritju je množica počastila spomin primorskega prvoborca z enominutnim molkom, četa JLA pa je izstrelila tri častne salve.

200 vojnih sirot iz sezanskega okraja bo odšlo v počitniške kolonije

V okviru dela skrbi za vojne sirote v sezanskem okraju, o čemer je razpravljala predzadnji seji okrajni ljudski odbor, ki je imenoval za reševanje teh problemov tudi posebno komisijo, je ta dosedaj skupno z organizacijo zveze borcev že povzela vse potrebne ukrepe.

V okraju imamo čez 450 vojnih sirot iz NOB, od teh je 207 osnovnošolskih otrok, 103 pa gimnazijcev in raznih drugih srednjih šol.

Pereč problem predstavlja skoro 100 vojnih sirot od 14 do 20 let brez zadostne šolske izobrazbe, da bi jih mogli vključiti kot učence v gospodarstvo. Okrajni odbor Zveze borcev proučuje sedaj skupno z okrajnimi forumi pri OLO možnost, da bi za del teh otrok od 14 do 16 let organizirali enoletno dopolnilno šolo tako, da bi ti lahko položili izpit 6. razreda osnovne šole in se tako lahko vključili kot učenci v gospodarstvo. Težko je ponekod v Istri: vse te bo treba že v teku tega poletja poslati v Mladinski dom v Dutovlje, kjer jim bo zagotovljena vsa potrebna materialna oskrba kot tudi pravilna vzgoja.

Organizacija ZB je za najrevnejše sirote, ki imajo veselje do nadaljevanje šolanja, zagotovila 55 štipendij za 1 leto.

Da bo možno vojne sirote pobliže spoznati in da si bodo ti otroci lahko okrepiti svoje zdravje, bo Svet za ljudsko zdravstvo in socialno politiko skupno z okrajnim odborom ZB poslal v tem poletju čez 200 otrok v kolonije bodisi k morju ali v gore.

Prva skupina 10 otrok je že odpotovala v Crikvenico na Jadran, druga skupina 20 otrok pa se pripravlja na letovanje v Avstrijo na Koroško. Sredi julija bo odpotovala tretja skupina 121 otrok na morje v Banjole, skupina 110 otrok pa bo v istem času odšla za 14 dni v Cerkevno.

Predno bodo otroci odpotovali, bo svet za ljudsko zdravstvo in socialno politiko pri OLO organiziral za vse vojne sirote v okraju splošen zdravniški in rentgenski pregled.

V času letovanja bomo vojnimi sirotam posvetili posebno skrb, skušali bomo spoznati njihove težave, probleme in želje tako, da bomo lahko med letom nudili pravočasno in pravilno pomoč.

J. V.

Z OBČINSKE KONFERENCE ZSDJ V STANJELU

Na konferenci ZSDJ, ki je bila prejšnji teden, so delegati pregledali uspehe dela, ki ga je izvršila organizacija ZSDJ v preteklem razdobju.

Tov. Abram je obširno poročal in seznanil delegate s problemi političnega in gospodarskega značaja pri nas in v svetu.

Poudaril je, da zaradi neaktivnosti posameznih vaških odborov niso povsod obravnavali vprašanj, ki bi jih bili dolžni. Rekel je, da bo treba v bodoče polagati vso skrb na reševanje problemov, pa naj si bo to s kulturnega, gospodarskega ali idejno-političnega področja.

Skrbeti bo treba, da bodo vaški odbori samostojno opravljali to politično funkcijo in nenehno skrbeli za dvig kmetijstva, splošnih kmetijskih zadrug in vseh drugih oblik našega socialističnega razvoja.

Na konferenci so izvolili delegate za okrajno konferenco in deset članski odbor, ki bo v bodoče skrbel, da bo organizacija stalno skrbela za pravilno vzgojo članstva.

Pred zaključkom konference so delegati na predlog tov. Abrama sprejeli sklepe, da bo ZSDJ skrbela za tesno sodelovanje z vsemi množičnimi organizacijami, za dvig kulturnega in gospodarskega napredka v občini.

F. I.

STEVERJAN

V nedeljo je bil v Steverjanu praznik čiščenja, ki ga je organizirala steverjanska mladina. Na ta praznik je prišla mladina iz Gorškega in Beneške Slovenije. Glavni program je imela mladina z Doberdoba. Prireditelj je v celoti uspešna.

PRELOŽITEV IZLETA V PARTIZANSKO BOLNICO »FRANJA«

Mestni ženski odbor SZDL v Kopru sporoča, da so preložili izlet v partizansko bolnico »Franja«, ki bi moral biti 21. junija. Izlet, ki ga bodo organizirali po predvidenem programu, bo v nedeljo 5. julija.

Raznarodovanje Tržaškega ozemlja

Italijanskim imperialističnim težnjam v Trstu ni bilo dovolj, da so z naseljevanjem italijanskega življa v Trstu umetno dosegli prestiž volilnih glasov. Vse kaže, da njihov pohlep nima meja. Tako so v Križu De Gasperi jevi agenti pričeli z gradnjo novega naselja za ezulske priseljence. Pričeli so s kopanjem temeljev za šest novih stanovanjskih poslopj v kate:fn bo prostora za najmanj 300 italijanskih priseljenecov. S tem bo število priseljenecov doseglo skoraj polovico domačega prebivalstva. Vse to pa je le del triletnega načrta, ki ga namerava izvesti do konca leta 1955. Dotlej hočejo zgraditi 18 novih stanovanjskih hiš, kjer bo prostora za 72 družin. Če bodo ta načrt res izvedli, potem bodo domači živeli kmalu popolnoma preplavili. De Gasperi hoče na ta način ustvariti umeten most, ki bo pripomogel, k zagovarjanju njegove nenrekinjene etnične linije. Sredstva za realizacijo teh načrtov dobiva De Gasperi iz Amerike, ki so namenjena za ublažitev nezmožnega socialnega položaja velike večine prebivalstva južnega dela italijanskega skornja.

Vse to pa se dogaja pred očmi ZVU, ki na ta početja italijanskega imperializma sploh ne reagira, ter na ta način neposredno podpira prizadevanja italijanskih iredentistov.

Edino upanje, da se ta početja preprečijo je tričlanska soc. internacionala. Ne verjamemo pa, da bo tajnik PSVG pripravljen pokazati raznarodovalna naselja. Tragično je dejstvo, da De Gasperi izkorišča te ezule za svojo imperialistično ekspanzijo v Trstu.

MKUD »FRANCE BEVK« SV. PETER — NOVA VAS V NEDELJO SPREJELI SVOJEGA ČASTNEGA PREDSEDNIKA FRANCETA BEVKA

V nedeljo 21. junija bo MKUD Sv. Peter — Nova vas sprejelo predsednika prezidija ljudske skupščine VRS in pisatelja Franceta Bevka, čigar ime društvo nosi in ki je društvu tudi častni predsednik. Ob 15 uri ga bomo počakali pri slavoloku v Novi vasi. Sprejela ga bo vojaška godba iz Portoroža, člani društva in dijaki osemletke Sv. Peter. Od slavoloka se bo sprevod pomikal na trg svobode. Kulturno-umetniško društvo mu bo zaigralo igro »Mčiki je treba moža«. Pričačujejo, da bo tov. Bek na tej kulturni manifestaciji tudi spregovoril.

Tov. Bevk si bo ogledal razstavo v šoli, nakar bo gost na slavnostni večerji, ki mu jo bodo priredili igralci. V KD pa bo prosta zabava.

OBČINSKA KONFERenca SZDL V PIVKI

V Pivki je bila 14. t. m. občinska konferenca SZDL Pivka, na kateri so pregledali uspehe, ki jih je dosegla organizacija v preteklem letu. Frontovci so med letom opravili delo v vrednosti 5.000.000 dinarjev.

Konferenca je pohvalila vaška odbora Koče in Slavina, kjer so poskrbeli za ureditev vaških in poljskih poti ter vodovoda, grajala pa je vaški odbor vasi Trnje, ker ni poskrbel za ureditev šolskega poslopja, čeprav ima zato potreben material že dalj časa na razpolago.

Odbor je še razpravljal o važnih gospodarsko-političnih vprašanjih občine Pivka. Živahna diskusija je pokazala, da se delegati zelo zanimajo za potrebe in koristi svojih vasi in da jim ni vseeno, če vaški odbor dela ali ne. Izrazili so, da želijo čim tesnejšega sodelovanja in skupnega reševanja vseh problemov svoje občine.

PIVKA

Četrtošolci tukajšnje gimnazije so se nedavno kopali v Petelinjskem jezeru, ki bi kmalu terjalo mlado floveško žrtev. Pastirček, ki je v bližini jezera pasel, se je hotel okopati. Zabladel je v vodo, kjer mu je zmanjkalo tal pod nogami in zagrabil ga je vrtnec kraškega jezera. Deček ni znal niti plavati in le tovarišu Polšnar Marjanu gre zahvala, da ga je po hudi borbi rešil.

SEKTORSKI KULTURNO - PROSEKVENI FESTIVAL V POSTOJNI

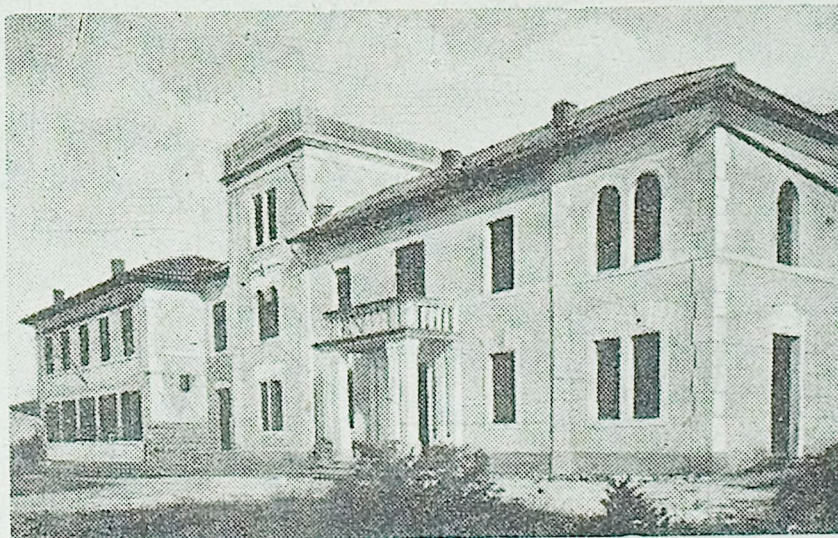
V tednu kulturno-prosvetnega festivala, ki ga priredijo kulturno prosvetna društva občine Postojna si je SKUD S. Semič Daki v Postojni postavilo v program vrsto gostovanj izven Postojne. Tako sta mešani in moški pevski zbor pod vodstvom tov. Paternosta priredila preteklo nedeljo dne 14. 6. 53. uspešni vokalni koncert v Staremtrgu in Cerknici pri Rakeku. Oba zbora sta z dobrim izvajanjem vseh pesmi dokazala, da sta od lanskega leta mnogo napredovala.

Vse pohvale zaslužita tudi sopranistka Kačca Danica in klaviristka prof. Sobanova, ki sta občinstvu postregli kar s 4 skladbami.

Občinstvo je v obeh krajih napolnilo dvorani, ter s svojim odobranjem ob vsaki pesmi potrdilo, da želi slišati našo prelopo pesem. Celoten koncert je potekal prav dobro. Želimo, da bi naš zbor ponese našo lepo pesem tudi v ostale kraje v in izven okraja, saj je dokazal, da je z dobro pripravljenim in dobro izvajanim programom sposoben nastopati na vsakem odru.

V tednu festivala, ki traja od 13. 6. do 21. 6. 1953, bosta zbora priredila tudi celovečerni koncert v Postojni dne 18. 6. 1953 ob 20. uri. Zaključni dan festivala, ki bo v nedeljo ob 20. uri v Postojni, bo pa obsegal glasbeno plesno akademijo, na kateri bodo nastopili poleg domačega orkestra, godbe na pihala ter plesne skupine, tudi pevski zbori iz Studenege, Prestranka in Slavine.

Prvi dan festivala, to je 13. t. m. je dramska skupina SKUD Postojna uprizorila Nušičevo komedijo: »Gospa ministrice«, KUD Prestranek pa je 14. t. m. gostoval v Dolenji Košani z Moliérovo igro: »Skapinove zvijače«. M. M.

Kmetijska šola v Škocjanu pri Kopru

do Jadrana

Regulacijski načrt Idrije

Idrija se ponaša z naslovom najstarejšega rudarskega mesta naše domovine, saj njeno živo srebro odteka že blizu petsto let po vsej širni zemlji. Ob tem živorebnem vreleu se je razvilo mesto s 5.000 prebivalci. Kotlina ob sotočju Idrije in hudournika Nikove pa je zelo majhna: v njej je prostora komaj za mestno jedro, hiše pa rastejo kakor gobe po pobočjih okrožnih gričev. Mesto z vsemi rudniškimi napravami pa se danes modernizira: zato so kmalu po osvoboditvi predlagali izdelavo regulacijskega načrta mesta. Tega posla se je kot prvi lotil ing. Udovič Danilo, ki je bil tedaj ravnatelj Tehnične šole v Idriji. Izdelal je projekt, ki je zelo globoko posegel v lice mesta, perspektivno pa je predvideval podvojitev prebivalstva.

Projektivni zavod v Ljubljani je poveril tov. ing. Stermeckega, da izdelava regulacijski načrt, ki je bil te dni končan. Mestni odbor v Idriji je takoj sklical zbor volivcev, kjer je projektant razložil svoj načrt, meščani pa so iznašali svoje pripombe. Končno je dne 26. maja o sprejemu načrta sklepal še mestni svet. V vseh diskusijah se je poudarjalo, da bo treba v mestu predvideti več zadržalnih površin za prosvetne zgradbe, ki jih načrt z ozirom na pomanjkljive podatke zelo zapostavlja. Rudnik bo sedaj koncentriral vse svoje zunanje obrate na prostoru pri žgalnici, s čimer bo pridobila Idrija precej prostora za nove zgradbe, vendar pa je načrt predvideval premalo prostora za lesno industrijo, ki zahteva velike površine. Lesna panoga pa je za rudnikom prva gospodarska osnova razvoja Idrije: Te površine bo treba najti v smeri proti Prejmuti ali proti Cegovnici.

Tovariš Trošt Janko je naslovil na mestni odbor utemeljeno zahtevo po zaščiti zgodovinskega mestnega jedra, predvsem trga Svobode, brez katerega bi Idrija ne imela več svoje največje zgodovinske zanimivosti. Mestni odbor je zato naslovil na rudnik priporočilo, da bi se v primeru otvoritve dnevnega kopa upoštevala ohranitev trga Svobode in njegovih zgodovinskih stavb.

V diskusiji, ali naj bo glavni trg maršala Tita zaprt ali odprt, pa je zmagalo mnenje večine, da naj bo zaprt z gradnjo že projektiranega kulturnega doma, saj je bil ta trg tudi prej zaprt s cerkvijo. Daljša razprava se je razvila tudi glede nekaterih drugih problemov, ki zahte-

vajo še študija, posebno glede dostopa v mesto ter gradnje odprtega letnega kopalnega bazena, kjer načrt predvideva dve varianti.

Po vseh teh diskusijah so predlog soglasno sprejeli z vnešenimi pripombami. Idrija bo torej rastla načrtno, pri tem pa bo ohranila vsaj v svojem jedru značaj najstarejšega rudarskega mesta, ki vedno bolj zanima tujce. L.S.

Gradišče v slovenski Istri

V OBCINI MATERIJA NISO POTREBNI OBLAČIL

Tako vsaj misli občinski odbor Rdečega Križa, sicer ne bi zadrževal že polnega pol leta čez 70 komadov raznih oblačil in obutve, ki jih je prejel od okrajnega odbora RK iz Sežane z namenom, da bi to obleko in obutev, ki so jo darovali dobri ljudje, razdelil med najpotrebnejše v občini. Iz materijske občine je sicer drugače večkrat slišati tožbe o pasivnosti, o raznih revnih ljudeh in o mnogih vojnih sirotah, ki naj bi se jim pomagalo.

Občinski odbor RK vsega tega ne vidi in ne smatra niti za potrebno, da bi se sestel ali vsaj šel pregledat omi kup obleke, ki plesni na občinskem LO v Materiji. Kaj neki

misli o tem predsednik občinskega odbora RK tovarišica Kastelic Amalija iz Povžan in tajnica Opara Ivanka iz Slop? Ali res ne bi bilo mogoče to blago pametno razdeliti med revne ljudi? Ali bodo še nadalje čakali, da bo blago popolnoma strohnelo? Prav bi bilo, da bi se o tem z občinskim odborom RK porazgovorili številni potrebni ljudje mnogih vasi občine Materije.

Kobarid

V okviru Tedna matere in otroka so priredili v Kobaridu nekaj uspešnih predavanj in organizirali obiske holnih.

Ljudski odbor v Kobaridu razpravlja o graditvi nove šole na Vrsnem, o postavitvi javne pralnice v Kobaridu in ustanovitvi dvoletne kmetijske šole v Kobaridu. Upamo, da bodo v kratkem začeli z graditvijo teh važnih objektov.

Še nekaj podrobnosti o društveni zastavi „ILIRIJA“ v Pobegih

V osmi številki našega tednika (20. februarja) smo objavili na notranjih straneh kratko reportažo: Vrnite nam ukradeno zastavo! Reportaža je vzbudila zanimanje celo v Ljubljani, saj nam je po objavi poslal kratko pojasnilo še tovariš Lavo Čermelj, ki je bilo objavljeno v 9. št. od 27. februarja. Ker so nekateri tovariši med tem časom poglobili iskanje spominov, so spravili na dan še druge zanimive ugotovitve v zvezi z zastavo. Da ne bo nobenemu prizadejana kaka krivica, objavljamo še nekatere podrobnosti.

Že leta 1890 je bil v Pobegih ustanovljen moški pevski zbor. Pobudnik in ustanovitelj je bil Ivan Kuret, učitelj v Dekanih, doma iz Riemanj pri Trstu. Da ni ostalo samo pri ustanovitvi, je dokaz, da so kmalu nastopili v Marezigah in v Dekanih, kjer so bili deležni velikega priznanja. Deset let nato je bilo ustanovljeno pevsko in bralno društvo „Ilirija“. Še istega leta je društvo povabilo na gostovanje pevski zbor društva „Kolo“ iz Sv. Jakoba v Trstu in nato samo vrnilo obisk na veselici, ki jo je priredilo društvo „Kolo“ v Trstu.

Prvič je društvo „Ilirija“ gostovalo v Spodnjih Škofijah na povabilo tamkajšnjega društva „Istrski grmič“ v nedeljo dne 28. junija 1908. Zadnje gostovanje pa je bilo v Gažonu leta 1913. Zadnjič je šla zastava „Ilirija“ iz društvenih prostorov septembra 1918 in je spremljala na zadnji poti predsednika društva tovariša Rudolfa Pečariča.

Kako je prišlo do razcepitve godbe v Pobegih, danes ni več skrivnost v Pobegih. To je bilo delo sina gostilničarja Nazarija Mozetiča, ki je bil nekak kapelnik godbe. Delal je tako, da je prišlo do razcepitve godbe in sta bili tako v vasi kar dve godbi. To pa temu izrodku še ni bilo dovolj. Prigovarjal je nekaterim vaščanom, med drugim tudi Justu

Bembiču in Rinaldu Tedeško, ki še živita v Trstu, da so odšli v Koper in se vpisali v fašistično stranko. Ti so dobivali potem iz Kopra nemajhne vsote denarja za rovarjenje.

Ko je bila skrita zastava najdena, so se fašisti poslužili zvijače, da bi spravili v zapor. Dali so zastavo „Ilirija“ domačemu fašistu Furlaniču iz Boršta, da jo odnese v Trst advokatu Čoku. Ta je bil presenečen, ker o zadevi ni ničesar vedel. Albin Pečarič, ki je zastavo odnesel iz prostora, kjer je bila shranjena, ni bil povezan z njim, temveč s sedaj že pokojnim Romanom Pahorjem iz Trsta. Pri razpravi, ki je bila potem v Kopru, je bil Albin Pečarič obsojen na 40 dni zapora, dr. Čok pa oproščen kot nekriv.

V dvajsetih letih obstoja je pevsko in bralno društvo „Ilirija“ odigralo veliko vlogo narodnega buditelja. Na to spominjajo zapisniki sej Konzumnega društva in druge listine, ki jih hrani Nazarij Bertok — Skubljič vse od ustanovitve pa do leta 1928. Vsi so pisani v slovensčini. Peter Piciga, izrodek naroda, se je prvi začel podpisovati v italijanskem jeziku. Tega človeka, ki je prizadejal toliko hudega in bil najhujši in strupen domači fašist, odpadnik in poturica, je po osvoboditvi zadela pravična kazen ljudske sodbe.

V Pobegih pa kljub tolikemu pritisku ni zamrla slovenska pesem. Ob vsaki priložnosti se je oglasila v gostilni, na gmajni in na polju. Petindvajsetletno zatiranje je ni moglo ubiti. Danes se glasi ozivljena in mlada v vasi, ki je združena kot še nikoli prej.

xxx

Iz razvalin je zrasla nova Borjana

Vsi se še dobro spominjamo predlanske zime, ko je postala mala tolminska vasica Borjana žrtev plazov. S pomočjo vsega našega ljudstva pa so kmetje kmalu po nesreči začeli zidati na varnejšem kraju novo vas. Do sedaj so zgradili 8 stavb z 12 stanovanji in dokončali elektrifikacijo.

Zelo žalostno pa je, da so nastali med tistimi, ki bi se morali veseliti v nova stanovanja, prepri. Nekaterim ni všeč to, drugim ono stanovanje: pojavili pa so se celo taki, ki zahtevajo stanovanje, čeprav niso za to upravičeni. Prav bi bilo da reši to vprašanje posebna komisija.

Izvedlo se je, da nameravajo preimenovali Novo Borjana v Plaz. To ime bi nekako odgovarjalo. Saj bi spominjalo prebivalce na opreznost pred elementarnimi nesrečami. Roja

xxx

KOPALIŠČE V IDRJI

Moderna mehanizacija idrijskega rudnika živega srebra je prinesla s seboj tudi zanimivo motnjo: z elektrifikacijo Inzaghijevega jaska je odpadla kurilnica na premog, ki je segrevala staro rudniško kopalnišče, ki je služilo javnosti in je bilo edino tovrstno v Idriji. Mesto ima večinoma stare hiše brez kopalnic in velika večina meščanov dalj časa ni imela prilike, da bi se pošteno okopala. Mestni odbor je bil prisiljen podvzeti nagle korake, da je bil ta pereči higieni problem rešen. Sedaj so bili montirani posebni kotli in celotna kopalnica je bila preurejena in lično opremljena. Poizkusno kopanje, ki so ga izvedli učenci vajeniške šole, je pokazalo dobre rezultate in kopalnišče sedaj posluje v splošno zadovoljstvo meščanov. L. S.

Tovarišice v krniški narodni noši (Krnica nad Idrijo)

BOVEC

V nedeljo je bila v Boveu velika živinorejska razstava, na katero so pripeljali kmetje svojo živino celo iz 10 km oddaljenih vasi. Razstavili so okrog 140 glav goveje živine in nekaj ovac. Posebna komisija je nagradila lastnike najkvalitetnejših živali.

V Bovec so prispeli na obisk rojaki iz Amerike. Zadržali se bodo nekaj dni. O Bovecu so se zelo pohvalno izrazili, predvsem pa so jih navdušile naravne lepote bovske okolice.

xxx

Sv. Vid nad Gerknico

V našem kraju so velike možnosti za razvoj turizma. Že prva leta po osvoboditvi so razpravljali o umetnem jezeru, ki bi ga lahko napravili s postavitvijo majhne pregrade pri Kotlu, kjer je že naravna skalnata soteska. Za izpolnitev tega načrta so tudi obljubili majhen kredit, ker pa se za stvar ni nobeden resno zavezal, je vse skupaj ostalo na mrtvi točki. Dobro bi bilo, da bi strokovnjaki zmerili količino vode, ki se steka proti Kotlu. Če bodo rezultati zadovoljivi, se nam obeta v najvišje leti vasi na Notranjskem prijetno točvišče. S. S.

xxx

SEŽANA

Obiščite šolsko razstavo!

Ob zaključku šolskega leta bo v prostorih osnovne šole v Sežani ter šola učencev v gospodarstvu iz Sežane. Na razstavi bodo najrazličnejša ročna dela ter risbe pionirjev in mladine, strokovne risbe in praktični izdelki ter modeli vajencev itd. Razstava bo vzoren prikaz in odraz dela, učenja in uspehov naših šol. To je njen namen in prepričani smo, da ga bo tudi dosegla.

Z množičnim obiskom razstave bodo najlepše nagradili napore učiteljskega ter mu s tem izrazili svoje priznanje za njegovo požrtvovalno delo, pionirjem in mladini pa dali veselje in pobudo za še večje uspehe.

Silikoza — bolezen naših povratnikov

Tolminska je gorata deželica ter precej gosto naseljena posebno v gornjem Posočju. Najbolj pasivni so Bovški in Breginjski kot, Tribuša in deloma strmine v Baški grapi. Ljudje teh krajev so bili prisiljeni že pod Avstrijo in nato pod Italijo iskati zasluzka v tujini. Nekateri so prepotovali ves svet, da bi zaslužili tisti potrebni vsakdanji kosček kruha zase in za svoje družine. Iz Breginjskega kota so odhajali delavci na razna sezonska dela in se šele na jesen ali pa pozimi vračali domov.

Tujina je te ljudi izmoznala in jim izpila kri in telesne moči. Postali so, čeprav niso še stari, nesposobni za skoro vsako delo. Sedaj živijo doma v majhnih kajžah, redijo po eno kozo, le redki kravo in so skoro v vsem odvisni od pomoči dobrih ljudi in otrok. Nekateri pa so popolnoma nepreskrbljeni. Naj navedem nekaj primerov:

Franc Predavek iz Česzoče, občina Bovec, je v Babilju kopal svinec, v Belgiji premog, v Nemčiji je delal v kamnolomu. Dobil je silikozo in je zdaj doma s tremi otroki nepreskrbljen. Valentin Zbogar iz Kanalskega Loma je delal pri vrtanju železniških predorov v Matnižu v Franciji, kopal železno rudo v Alžiriji, delal pri gradnji železnice v Porečju, znava vrtal predor v Würtenburgu in kopal železno rudo v Italiji. Naspadla je tudi njegova zavrtna bolezen silikoza in je zdaj doma s tremi otroki. Feliksa Struklja iz Kanalskega Loma je borba za živ-

ljenje in kruh zanesla celo v francoske afriške kolonije in Irak.

Takih primerov je še veliko. Na Tolminskem je bilo že lani odkritih trinajst obolenj za silikozo, letos pa nadaljnjih 50 obolenj. Razen dveh primerov so vsi oboleli v tujih državah, 16 samo v Belgiji. Od vseh obolelih je bilo predlaganih 11 za upokožitev, 10 pa za rento.

Posebno skupino sestavljajo sedaj socialno nezavarovani rudarji, ki bolehalo za to boleznijo. Ti ne uživajo nobene podpore in niso deležni pravice, ki jih predvideva zakon o socialnem zavarovanju. V tej skupini jih je šest, ki bolehalo za silikotuberkulozo III., štiri primeri pa so težka silikoza s posledicami.

Vsi ti nepreskrbljeni rudarji, ki so tujim izkoriščevalcem polnili žepce, ko so v zadušljivem in nezdravem zraku podzemlja vrtali skale, kopali premog in železno rudo, so tam dobili kili boleznijo. Njihovo zdravje je ogroženo in nimajo potrebe dokazovanja s papirji in delavskimi knjižicami. Kdo se bo zgalil in jim dal pri tem pomoč? V prvi vrsti bi jim morala dati to pomoč tujina in tisti, za katere so delali. Tujina pa je dobra s človekom samo takrat, ko ima močne roke in polno zdravja. Sama se vsiljuje Cankarjeva: „... Petnajst let po tri kaplje krvi na dan... Kaj pravijo k temu občine, kjer ti ljudje živijo, kakšno je mnenje ekspoziture Zavoda za socialno zavarovanje v Tolminu? —lp.

DVOJE GOSTOVANJ - DVOJE PRESENEČENJ

Niti teden dni ni minilo in koprška gledališka publika je imela priložnost videti dva teatarska ansambla, ki sta uprizorila dve komediji. V Ljudskem gledališču v Kopru sta nastopila: Slovensko narodno gledališče iz Trsta in Mestno gledališče iz Ljubljane. In še eno zanimivo dejstvo: obe gledališči sta si zbrali francosko komedijo. Prvo Molière, drugo Pugeta. Kakšna razlika med eno in drugo! Tržačani so uprizorili »Učene ženske«, Ljubljana pa »Srečne dneve«.

Najprej si oglejmo tržaško predstavo.

Po svoji tematiki spominjajo »Učene ženske« nekoliko na starejšo »Smešne precioze«, v katerih slika Molière malomeščanske ženske, ki hočejo biti enake junakinjam pariških aristokratskih salonov. Razloček med obema komedijama je v tem, da se junakinje »Smešnih precioz« ponašajo za galantnimi romani in naravnimi pesniki ter si iščejo kavalirjev v plemiških vrstah, junakinje »Učenih žensk« pa se ponašajo bolj z znanostjo in filozofijo, seveda pa tudi ne zanemarijajo literature. Te kakor one se zaradi tega, ker se ukvarjajo z visokimi stvarmi, sramujejo prozaičnosti svojega malomeščanskega življenja in nastopajo kot nasprotnice naravnega zakona. Toda ta zaničljivi odnos žena do domačih dolžnosti ima za posledico razkroj družine. Molière pa se vedno bori za trdno družino, urejeno na naravnih odnosih med možem in ženo, med starši in otroci. Zato tudi v komediji ostro obsoja vedenje svojih zlagano učenih junakinj. Njim nasproti pa postavlja Henrieto, dekle jasne, trezne in praktične pameti. Njej ob strani stoji Klitander, njen ljubimec, ki ga pesnik karakterizira kot resničnega humanista in zagovornika razumnosti ter npravnosti. Preko Klitandra pa izraža Molière še svoje književno-politične nazore v čudovitem prizoru, ko se le-ta spre s salonskim pesnikom Trisotinom.

Tudi filozofom se posmejuje Molière, vendar ne filozofiji. Smeši lazi-učene prismojence in prismojenke, smeši kvazifilozofe, ki so v svojih nazorih do skrajnosti površni, saj begajo le za modnimi norostmi in iščejo vsepovsod le lastno hvalo. Njihovo slepomišljenje z vedo, navidezna težnja za izobrazbo, popolnoma pojasnjuje Molièrovo porogljivo stališče do »učenih žensk« v komediji.

Kaj pa uprizoritev? O tej lahko trdimo, da je režiser pravilno dojel avtorja. Pravilno je nakazal tipe posameznih figur, a nekateri igralci mu niso sledili in so v tipiziranju mestoma pretiravali.

Vloga Krizalda, »copato«, je podal Rado Nakrst. Njegova interpretacija je bila razgibana in barvita. Mestoma je prehajal okvir figure, samo da je zadovoljil publiko, ki se je bolj smejala njegovim kretanjem, kot pa karakterju in komični situaciji.

Vloga njegove žene Filaminte je bila zaupana Emi Starčevi. Filaminta je glava »učenih žensk«, nekakšna njihova predsednica in idejna usmerjevalka. Do moža in mlajše hčerke je tiranska, ker se ta dva nočeta ukloniti njenim »učenim« in znanstvenim zahtevam. Interpretka je svojo vlogo dobro rešila.

Armando in Henrieto sta zaigrali Lelija Reharjeva in Stefka Drolčeva. Za Reharjevo lahko rečemo, da je to ena njenih dobrih vlog, vendar ni izrabila vseh možnosti, ki jih nudi avtorjev tekst. Boljša od nje je bila Stefka Drolčeva, ki je pravilno dojemala svojo vlogo in jo podala toplo in doživeto.

Klitander Staneta Starčiniča je živ lik, poln čustvenosti in zanosa, a tudi treznega razuma, kot pač to zahteva Molière.

Najboljši figuri v komediji sta bila gotovo Arist in Beliza v interpretaciji Modesta Sancina in Nade Gabrijelečeve. Igralca sta dala svojima likoma vso tisto potrebno lahkotnost v govoru in kretanju, ki je nujno potrebna pri tovrstnih komedijah.

Problem zase sta Trisotin in Vadjus. To sta predstavnika lazi-filozofov in modnih pesnikunov, ki so zagledani sami vase in se povzdigujejo nad ves svet. Ze avtor sam je te dve figuri močno karikiral, igralca pa sta to še potencirala, tako da človek večših sploh ni vedel, ali jima gre za resno igranje, ali pa se norčujeta iz samega sebe in iz publike. To je prišlo zlasti do izraza v njunem skupnem nastopu. Trisotina in Vadjus

sta igrala Stane Raztresen in Silvij Kobal.

Še nekaj manjših vlog je v komediji. Preprosto Martino, ki se ne more priučiti »učenic« govoric svojih gospodaric, je prikupno in temperamentno podala Zlata Rodovškova. Tudi nastopi Josipa Fišerja kot sluga pri Krizaldu, Antona Požarja kot Vadjusovega služabnika Srečka Kosiřirja kot notarja so pripomogli k pestri galeriji Molièrovih figur v »Učenih ženskah«.

In še eno stvar moramo zabeležiti: to je scena. Scenograf Cesar je odlično rešil svojo nalogo. Inscenacija je bila preprosta, a domiselna, enostavna — in ravno zaradi svoje enostavnosti učinkovita.

In če na koncu potegnemo črto, ugotovimo, da je predstava Molièrovih »Učenih žensk« lep uspeh.

xxx

Pa še nekaj zapiskov o drugi predstavi, ki jo je imelo priliko videti koprško gledališko občinstvo, o Pugetjevi komediji »Srečni dnevi«, ki jo je uprizoril ansambel Mestnega gledališča iz Ljubljane.

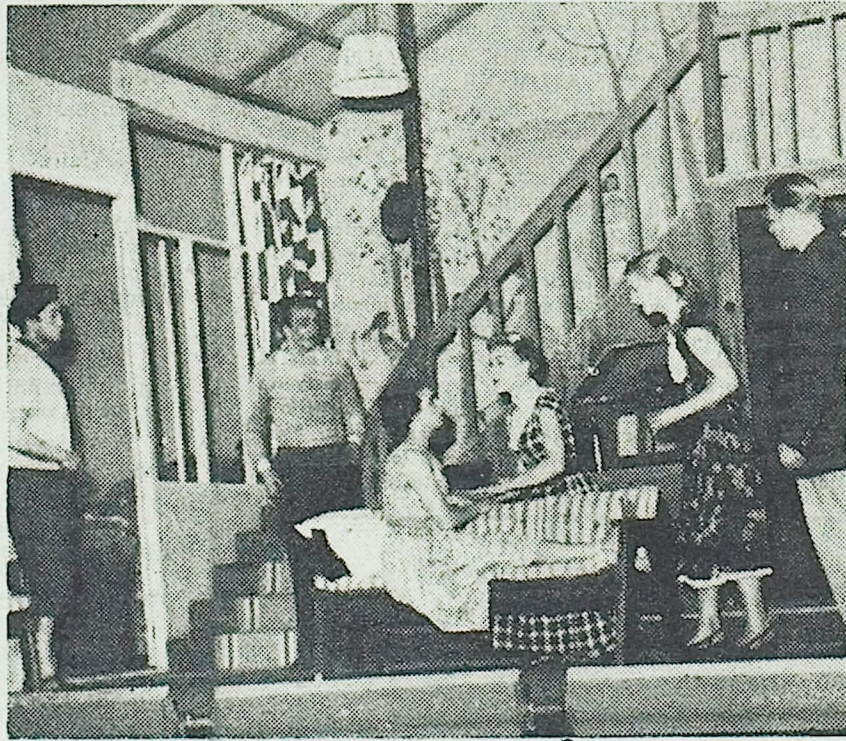
To je Francija v tridesetih letih. Ne Paris, temveč prikupna pokrajina ob Loiri. Poletno jutro. Pet mladih ljudi — vsi so še otroci po letih in še bolj po sreči in vsi bi bili radi veliki. Radi se imajo in vsako uro so si v lasih. Tako je zapisal o »podoobi srečnih dni« v gledališki list Dušan Moravec.

Puget je samo pripovednik, skoro bi lahko rekli pravljicar. S tem nočem amalovževati njegovega dela, nasprotno, to mu lahko štejemo kot nemajhno odliko.

Zgodba Srečnih dni je preprosta. Pet mladih ljudi je ostalo v podeželski hišici, kjer so na počitnicah. Starši so se odpeljali na pogreb stare tete in mladina je za en dan prepričana sama sebi. Kaj bodo počeli ta dan? Uživali bodo prostost in preganjali čas čisto po otroško. Dve od deklet si izmislijo zgodbo o letalcu, ki sta ga srečali spomladi, da bi jezili fante, ki se premalo brigajo za ju.

In ravno ko sta sredi najživahnejšega pripovedovanja se pojavi na vratih mlad, svetlas letalec, z rdečo ruto okoli vratu, prav tak, kot sta ga dekleti naslikali v svoji fantaziji.

V vsej komediji se pravzaprav ne zgodi nič. Vso težo odganja je položil avtor v dialog in na podobe mladih ljudi, ki jih je narisal ostro, naravno in prepričevalno.

Prizor iz »Srečnih dni«, ki jih je vpr

Dekleti se zaljubita v letalec, ko pa ta spozna, kam bi lahko vodila taka pot, se odloči, da gre. Ob slovesu se opraviči tretji, najstarejši. Z njo govori kot z mamico onih dveh. In ko odide, Francine joče, kajti tudi ona ga ljubi.

Tej preprosti zgodbi pa so vdahnili igralci Mestnega gledališča iz Ljubljane, pod spretno režiserjevo roko, toliko topline, prisrčnosti, toliko vedrosti in hkrati tragike, da je gledalec v avditoriju popolnoma pozabil, da sedi v gledališču. Pred njegovimi očmi je zaživelo življenje s polno silo.

Pred seboj imam odprto drugo

stran gledališkega lista, kjer so napisane nastopajoče osebe.

Kot prvo berem ime Michela, mladega, stasitega letalca, ki ga je igral Angel Arcón. Njegova interpretacija je bila dobra, a želeli bi več svežosti in neposrednosti. Njegov lik je bil uglajen in prikupen zlasti v prizorih z dekleti.

Oliviera, mladega človeka, ki stopa ravno na pot v življenje je podal z vso toplino Jože Tiran. S svojim bogato miansiranim govorom je popolnoma odgovarjal zahtevam nelahke vloge.

Pravo nasprotje temperamentnemu Olivieru je vedno zaspani in leni Bernard, pravi pubertetnik, ki še nima nobenega pojma o življenju, ki le posnema svojega vzornika. Milan Kalan je podal čvrstograjeno in simpatično igralsko stvaritev.

In ko prebiram nadalje imena, se ustavim pri Pernette. Na prvi pogled je Pernette enostavno in vedro dekle, čim bolj pa jo spoznavamo, odkrijemo, da se v njeni duši skriva ogromno. Neprestano razmišlja, neprestano se sprašuje in zraven sanjari. Ženska hoče biti, čeprav je še pravi otrok. Komplikirana je. In to figuro je odlično prikazala Julka Staričeva.

Še Mariane je tu. To dekle je že malo bolj zrelo. V svojem ponašanju je včasih malo afektirana in izumetničena, a tega ne dela, s slabim namenom, to je v njeni ženski naravi, to je v njeni mladosti, ko se začne v dekletu prebujati zavedno žena v najboljšem pomenu te besede. Res dobro je postavila to figuro Ivica Zupančičeva. In kot zadnjo naj v galeriji teh šestih ljudi omenim Francine. Po letih je najstarejša med dekleti in zato najbolj zrela. Skoro kot mamica skrbi za svoji mlajši sovrstnici in tudi za oba fanta. In vsi ji priznavajo to njeno prvenstvo ter se pokore njenim navodilom. Čeprav je na videz umirjena, pa vendar tudi njej ne bije v prsih nič manj vroče srce, kot Marianni in Pernette. Še več, čustvo, ki ga vzbudi v njej Michel, je pri njej trajnejše in močnejše kot pri Pernette in Marianne, katerima je to le bežen trenutek v njunem pubertetnem razvoju. Francine je z vso toplino in žensko enostavnostjo zaigrala Slavka Glavinova. Ko smo gledali ansambel Mestnega gledališča, misimo imeli občutka posameznih igralcev, imeli smo občutek kolektiva, ki z vso resnostjo jemlje svoje delo. Takih predstav si želimo še in še. — or.

Molièrovo »Učene ženske«, ki jih je uprizorilo SNG iz Trsta

Misli ob zaključku šolskega leta v coni A STO

Da ni šola samostojen in od življenja odtrgan organizem, ampak da je kot vsaka javna ustanova podvržena političnim težnjam vladajočega razreda, je menda vsem jasno. Država je nasilje določene razreda in kot taka mora imeti vpliv na vse javne in družbene ustanove. V kapitalistični državi ima šola prav tako kapitalističen pečat kot vse ostale javne in privatne ustanove.

Kakšna je potekala šola na področju cone A STO? Njene politične težnje nas preganjajo že od 1945. leta dalje. Obstojeci (kapitalistični) družbeni red je »najpopolnejši« in kot tak najvišji ideal oblastnikov cone A. Treba ga je oboževati in se mu v vsem podrežati. Tako nekritično sprejemamo pa terja tudi ves izobraževalni sistem! Ta sistem pa vodi načelo, da so Slovenci manjvredna rasa, namenjena suženjstvu in tako odtrgani vsem pravicam, ki jih uživajo Italijani. Še danes diktira šolsko politiko sistem »velikega« Duceja poplemeniten z demokristjanskimi težnjami, kar lahko istovetimo z jezuitsko mračnijaško modrostjo, ki še mesčanski demokraciji nekako ne prija. V njenem prikritem prizadevanju je drzna, čeprav smešna težnja, premakniti svet za nekoliko stoletij nazaj.

Ta Ducejeva politika je v protislovju z vsem, kar neizprosno zahteva zgodovinski razvoj. Tisti Mussolinijev duh, ki mu je bilo vodilo čimprejše iztrebljenje slovenskega življa, še vedno usmerja tendence šolstva v coni A STO. Medtem, ko se mi borimo — in to zlasti v mestu — za otvoritev otroških vrtec in pa za primerne šolske prostore, so oblasti do potreb italijanskih šol skrajno širokogrudne. Za nekaj italijanskih otrok na primer je takoj na razpolago lepa učilnica z vsemi udobnostmi. V slovenski vasi v nabrežinski občini pa so odgovorni forumi odlagali z gradnjo šole cela tri leta. Kako duše te politično-prosvetne težnje, ki bi jih pred svetom radi prodali za najpravičnejše, slovensko učno osebje, je svetu že dovolj znano.

Poglejmo še učni program!

Ze iz navedenega lahko sklepamo, da je ta nesodoben in neživljenjski. Najbolj občutimo to na deželi, kjer je ta popolnoma tuj interesom kmeta in delavca. Namesto prirodoslovnih ved, kot osnove znanstveni tehniki, ki je danes odločujoč faktor v gospodarstvu, kraljuje tu formalizem, ki onemogoča mladini spoznavanje objektivne resnice. Spoznavanje načel umnega izkoriščanja zemlje, ljubezen mladine do rastlin in živali, vse to in še marsikaj drugega je šoli popolnoma tuje. Naši preprosti ljudje dajo čisto marsikatero pikro pripombo na račun šole. Primerjajo jo z izgubo časa. Nek starejši učitelj pa je o njej dejal, da se mu ta šola zdi kot natezalnica slovenskega naroda.

Šolska politika zahteva čimveč praznikov. Toda v kateri napredni deželi je več praznikov kakor pa šolskih dni? Pri nas, na ozemlju, kjer nosi politično taktirko rimska dvatisočletna kultura, pa jih je na pretek. Da lahko šola na ta način sploh izpolni učni program, trpajo ubogo mladino z didaktično snovjo, ki je

mladi rod ne prenese. Namesto postopnega usvajanja snovi s ponavljanjem in utrjevanjem, je otrok vprežen v spominski mehanizem. Na ta način pa je šola res prava natezalnica slovenskega naroda. Pri vsem tem pa naši zatiraleci noro kriče o zastopavljaju italijanskih šol v coni B. Ta farizejska fašistično-demokristjanska morala kaže, da so propagatorji Ducejevih tendenc zašli v slepo ulico. Zato jim preostaja samo laž.

Ljubimo resnico, življenje in napredok. Trdno smo odločeni, da bomo kljub njihovu zatiranju in preganjanju slovenskih šol in šolnikov na tej zemlji še dalje živeli.

VELIKO AMERIŠKO NAGRADO PULITZER ZA LETO 1953 je prejel Ernest Hemingway za delo »Stari mož in morje«. Isto nagrado podeljujejo tudi za druga področja. Nagrado za zgodovinski roman »Doba starih čustev« je dobil George Dangerfield, nagrado za žurnalistiko pa Don Whitehead, novinar agencije Associated Press, za članek »Veliko razočaranje«, ki pripoveduje o Eisenhowerjevem potovanju na Korejo.

VELIKE NACRTE IMA FRANCOŠKA VLADA GLEDE UPODABLJAJOČE UMETNOSTI. Zato je državni sekretar za upodabljačo umetnost orisal načrt za reforme. Predvsem se nanaša reforma na umetniške šole za uporabno umetnost. V teh šolah bodo pomladili učno osebje, zlasti pa reformirali učni načrt tako, da bo pouk tesneje povezan s praktičnimi potrebami življenja. Na šolah bo odprti atelje za dekorativno umetnost, ukiniti pa bodo oddelek za arhitekturo, ki se je izkazal za nepotrebne. Vlada Francije je v svojem proračunu za letos določila 100 milijonov frankov za naročila dekorativnih del pri novogradnjah, ki jih država gradi v lastni režiji.

RAZSTAVO DEL PABLA PICASSOJA SO ODPRLI V RIMU. Razstavljenih je 137 olj, 32 skulptur, 40 litografij in nekaj keramičnih del. To razstavo enega najpomembnejših sodobnih slikarjev štejejo za največjo in najpomembnejšo, ker je izbor del pripravil sam avtor. Zanimiv je tudi katalog, v katerem Picasso kritično razpravlja o svojem delu.

CORBUSIEROV NACRT ZA NOVO MESTO V AZIJI. Corbusier razstavlja v Parizu svoj načrt za glavno mesto Pendžaba Chandigarh. To mesto bo zgrajeno ob vznožju Himalaje in bo popolnoma nova naselbina za 500.000 ljudi. Pri njegovem ustvarjanju bodo morali v glavnem upoštevati klimatske pogoje. Zato se je Corbusier zelo zavzel za to, da bodo hiše prostrane in zračne, ter da bodo nudile mnogo sence, ne bo pa z množico stanovanj, ker Indijci tega iz zdravstvenih razlogov ne marajo. Tako bo mesto horizontalno. Corbusier tudi pravi, da bo tako lahko končno uresničil svojo zamisel o prometu na srednih cestah in bo avtomobilski in ostali gromet popolnoma ločen od pešev.

Prvo desetletje atomske dobe

Ce ob začetku leta 1953 gledamo nazaj na prvo desetletje atomske dobe, moramo ugotoviti nekatere zelo razveseljive uspehe.

V Združenih državah so zgradili ogromno tovarno za jedrno energijo. Doslej so vložili za naprave, ki so v zvezi z atomsko energijo, skoraj 5 milijard dolarjev. Sedaj že preizkušajo električno, ki jo žene jedrna energija. Delo na prvi podmornici na atomski pogon je že daleč napredovalo. Ravno tako dobro napreduje delo na motorjih z jedrno silo za velike ladje in letala.

Skupina strokovnjakov je proučila načrt elektrifikacije z jedrno silo in zaključila, da je ta zamisel izvedljiva. Sedaj iščejo samo še ključ za ceneno proizvodnjo električnega toka z atomsko energijo.

Ze šest let izdelujejo iz atomske energije tako imenovane »radijske izotope«, ki jih razpošiljajo zdravstvenim, industrijskim, kmetijskim in znanstvenim zavodom.

V preteklih desetih letih se je zelo obogatila znanost jedrne fizike. Izučilo se je veliko število osebja, ki zna sedaj ravnati z jedrno energijo in jo izkoriščati. Poleg 150.000 delavcev, ki so neposredno zaposleni za izvedbo načrta za pospeševanje atomske energije, se še tisoči urijo in učijo v posebnih šolah, na univerzah, v industrijskih laboratorijih, v bolnišnicah in v raznih poklicih, v katerih izkoriščajo pridobitve znanstvenih raziskovanj jedrne sile.

Danes razpolagajo z znatnimi zalogami razcepljivega materiala, to je goriva naše atomske dobe, ki bo služilo elektrifikaciji in za izdelovanje izotopov v veliko korist vsega človeštva.

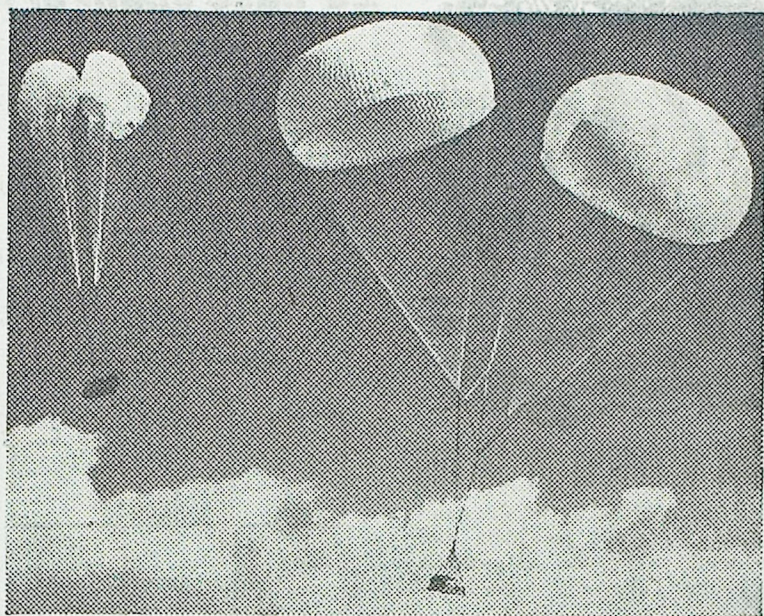
Raziskovanja odkrivajo vedno nove možnosti izkoriščanja atomske energije, o katerih se nam v prejšnji dobi ni niti sanjalo. Tako na primer gredo raziskovanja za tem, da nam bodo nekatere visoko radioaktivne snovi služile za hladno sterilizacijo zdravil in verjetno tudi hrane. Spet druga raziskovanja kažejo pot k zdravljenju možganskih tumorjev z neutroni, ki jih pridobivamo, ko razbijemo atome. Afomska raziskovanja so skoraj na tem, da odkrijejo skrivnost, kako ustvarja narava iz sonca, zraka in vode nam prepotrebno hrano in gorivo.

Ce primerjamo napredek v desetletju, ki je sledilo odkritju elektrike, letala ali petroleja, se moramo kar čuditi naravnost bliskovitemu napredku po odkritju jedrne sile. Ta napredek pa je terjal in še vedno zahteva veliko truda in denarja. Mobilizirati je bilo treba veliko učnjakov in izkušanih strokovnjakov in potrošiti ogromne vsote denarja.

Jedrna sila je čisto »posebne vrste orodje«, ki ima ogromne možnosti, da koristi vsemu prebivalstvu. Vsi, ki so v službi te komisije za atomsko energijo, se dobro zavedajo, da

ni njihova naloga samo v tem, da skrbijo za obrambno orožje, ampak so prepričani, da so jim zaupali lepšo in boljšo bodočnost, ki jo obeta jedrna energija vsem narodom.

Začelo se je drugo desetletje atomske dobe. In tako bodo sedaj morali odločiti o nekaterih važnih vprašanjih v zvezi z nadaljnjim razvojem atomske energije. Tozadevno odločitve bodo imele dalekosežne posledice ne le za nadaljnji razvoj jedrne sile, marveč tudi za vse človeštvo. Kajti v drugem desetletju atomske dobe bodo znatno napredovali pri raziskovanju in izkoriščanju jedrne sile tako, da se bomo jasno zavedali, da pomeni ta sila mnogo več kot samo vojno orožje. Ta napredek bo imel ogromen pomen za ves svet. Velika tragedija pa bi bila za vse ljudi, če ne bi znali pravilno usmeriti bodočnosti atomske dobe.

S takimi dvojnimi svilenimi padali le'ko spuščajo iz vojnih prevoznih letal tudi težke topove, vozila in drugo orožje.

BOMBAŽ IN ČRNCI

NEKAJ SLIČIC IZ ŽIVLJENJA DELAVCEV NA AMERISKIH PLANTAZAH BOMBAŽA

V južnih državah, ob veličastni reki Mississippi, so nepregledna snežena polja. Toda to ni atmosferski sneg ampak so mehke in bele kepice, to je »belo zlato« — bombaž.

V tem belem morju vidimo velike, pošastne in temne pojave, oblečene v raztrgane cunje: zamorski sužnji so, zdaj jih imenujejo pogodbene delavce; to so obiraleci bombaža, ki jih je Traven tako realistično opisal v svojem romanu. Usoda teh črnih delavcev je zelo ozko povezana z bombažem. Nekoč so jih kot divje

vah Unije. Ta cenena delovna sila je omogočila intenzivno proizvodnjo

bombaža in napravila ameriško bombažno industrijo za neodvisno. Bombaž je bil prva stopnica na poti Združenih držav do bogastva in uspeha in to stopnico je s krvavim potom zgradilo črnsko pleme — sužnji.

Obiranje bombaža pa ni bila lahka stvar. Obiraleci so morali biti zelo spretni. Istočasno so delali z obema rokama, kajti vsaka kepica mora biti odtrgana z enim samim prijemom, sicer obiralec ne bi mogel tekom dneva nabrati dovolj košar. Nekateri kepe bombaža pa rastejo tudi vrti tleh in obiraleci se morajo neprestano sklanjati. Nad odprtim poljem neumljeno žge vroče sonce in ustvarja neznošno vročino, ki jo prenesejo samo črnci.

Zivljenje črncev se ni bistveno spremenilo niti potem, ko so dobili svobodo. Šicer so bili potem prosti v gibanju in so šli, kamor so hoteli,

tudi niso bili več predmet trgovine. Toda njihov življenjski standard se ni dvignil. Dolgo časa so rabili, da so se dokopali do nekih pravic in le posameznikom je uspelo, da so se dvignili iz največje bede. Toda plača, ki so jo dobivali obiraleci bombaža, je še vedno komaj zadoščala za bedno životarjenje. Potem so se pojavili stroji za obiranje bombaža — novo strašilo v življenju teh bednih ljudi, stroji, ki naenkrat nadomestijo 150 delavcev. In tehnika je napredovala iz dneva v dan, stroji so se še izpopolnjevali, tako da je več sto tisoč črnih družin ostalo brez zašluka.

VELIKA TOVARNA ZA EKSTRAHIRANJE KLOROFILA. V Koloradu gradijo veliko tovarno za pridelovanje klorofila, ki ga bodo pridelali letno okoli 50.000 kg. Vsa svetovna produkcija leta 1951 je dosegla komaj 60.000 kg. Tovarna bo stala milijon dolarjev. Uporaba klorofila narašča vedno bolj ter raziskujejo zdaj možnost zdravljenja s klorofilom bolezni srca, živčne prenapetosti in motnje aorte.

UNIČEVANJE MRČESA Z ELEKTRIČNO SVETILKO. Neka britanska tovarna je izdelala nov tip električne svetilke za uničevanje mrčesa z izparevanjem določenih kemikalij. Skupaj z žarnico pošlje tovarna tudi 15 tablet, ki jih damo v posebno odprtino električnih žarnic nove konstrukcije. Žarnico nato privijemo v navaden navpični okvir ter vključimo tok. Vseh 15 tablet razvija žuželkam škodljiv dim deset do dvanajst ur. Para iz električne žarnice se razvija na prostoru 38—41,5 kubičnih metrov. Ose, komarje in molje uniči para že v 60 do 90 minutah, druge vrste žuželk, kot črna žužka in lobadarja, pa v treh urah. Para učinkuje 10 do 30 dni.

Sodobno zdravljenje opeklin

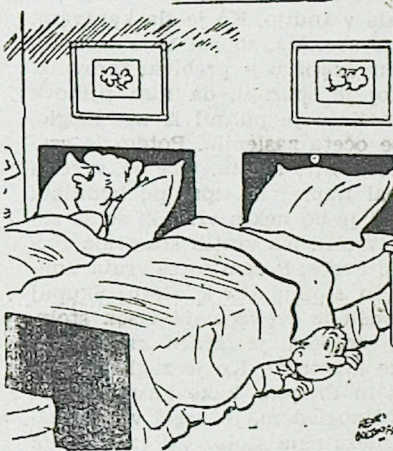
Ceprav se ni splošno ali dokončno sprejet kak določen način zdravljenja opeklin, je vendar na tem področju bil v zadnjih letih dosežen znaten napredek.

Umrlivost kot posledica vojaških ali civilnih opeklin upada. Problem zdravljenja opeklin je zlasti važen za civilno obrambo, ker so strokovnjaki prepričani, da bodo opeklina v primeru vojne povzročile smrt v zelo velikem številu primerov.

Težina opeklin je običajno razvidna iz barve opečene kože: delimo jih v opeklina prve, druge in tretje stopnje. V težkih primerih ima bolnik čisto opeklina vseh treh stopenj, posledice druge in tretje stopnje pa segajo daleč preko uničenja vrhnjega tkiva.

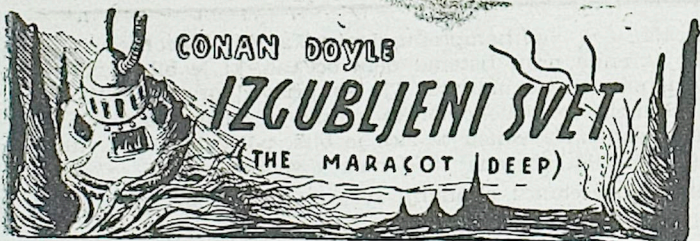
Nekateri strokovnjaki menijo, da je v večini primerov smrti zaradi opeklin smrt neposredna posledica kapi in ne uničenja vrhnjega tkiva. Z modernimi metodami se pa lahko kap prepreči in tudi zdravi. Najbolj razširjen način zdravljenja je v tem pogledu zdaj v tem, da dobiva bolnik umetne tekočine, ki nadomeščajo izgubo telesnih sokov.

Boj proti infekciji in prehrabena terapija sta nerazdeleni del sodobnega zdravljenja opeklin. Zdravljenje s taninsko kislino vedno bolj opuščajo, ker lahko povzročijo razne okvare na jetrih in spači kožno površino po okrevanju. Uporabljajo lokalno terapijo, ki vključuje kirurško čiščenje za preprečitev infekcije, komprimiranje opečene okolice, da se prepreči izguba sokov in uporabo sredstev za čim prejšnje ozdravljenje kožnega tkiva.

»Lepo te prosim, Henrik, vstani! Zdi se mi, da je nekdo pod posteljo.«

»Samo na nekaj bi vas še opozorila: šef pride večkrat in pove kakšno smešno. Ce se glasno smejete, se razjezi, ker ga to dela nervoznega; če se samo smehljate misli, da ga pomilujete in če se prav nič ne smejete, vam zameri. Torej zdaj veste, kako morate ravnati!«

14

Oni so nam pokazali nekaj svojih stvari in zdi se mi, da je naša dolžnost, da se tudi izkažemo pred njimi. Ali ste za to, da jih jutri zvečer skličemo skupaj in da jim priredimo predstavo?»

»Kaj bo jazz ali pa charleston?« sem ga vprašal. »Nobenega charlestona ne bo. Potrpite in boste že videli. Človek, to bo velika senzacija, toda ne bom govoril. Povem vam samo to, prijatelj, na cedilu vas ne bom pustil. Stvar je pripravljena in jutri jo hočem pokazati.«

Naslednjega večera se je, kot je bilo dogovorjeno, prebivalstvo zbralo v znani dvorani. Scanlan in Berbrix sta bila na odru in sta kar sijala od ponosa. Nekoč od njiju se je dotaknil nekega gumba in zasilal se je jasen glas: »Tukaj je radio London! Sledi vremensko poročilo.« Nato so sledili običajni podatki o depresijah in anticiklonih. — »Prve vesti. Njegovo veličanstvo kralj je danes dopoldne prisostvoval otvoritvi novega paviljona otroške bolnišnice v Hammersmithu...« in tako naprej, po stari navadi. Po dolgem času smo spet slišali glas iz delovne Anglije, ki se je, preobložena z vojnimi dolgovi, pogumno prebijala skozi svoje vsakdanje težave. Nato smo slišali novice iz širnega sveta in športne vesti. Naši prijatelji Atlantidi so zavzeto poslušali, niso pa seveda ničesar razumeli. Ko je pa po poročilih gočba kraljeve garde zaigrala koračnico iz Lohengrina, so

poslušali, navdušeno zaploskali in bilo jih kar smešno videti, kako so hiteli na oder in tam stikali za zavesami in platnom, da bi ugotovili, odkod prihaja glasba. Da, lahko rečemo, da smo s tem naredili nepozaben vtis na podmorsko ljudstvo.

»Ne, gospod,« je kasneje rekel Scanlan, »oddajne postaje pa res nisem mogel narediti. Za to nimajo potrebna materiala in jaz je tudi ne bi bil mogel sestaviti. Doma sem nekoč sam napravil dvocevni aparat z anteno, ki je bila razpeta čez dvorišče ob vrvi za perilo, in sem se bil naučil ravnati z njim, tako da sem ujel vsako postajo v Združenih državah. Zdelo se mi je čudno, da ne bi mogli, z vso to električno energijo in z njihovo napredno steklarsko industrijo, spraviti skupaj nekaj, s čemer bi lahko lovili etrske valove, ki se širijo z isto lahkoto skozi vodo kot skozi zrak. Starega Berbrixa je skoro vrglo, ko sva zaslišala prvi glas, toda sedaj se je že privadil in mislim, da se bo to pri njih kar udomačilo.«

Med ostalimi iznajdbami atlantidskih kemikov je tudi plin, ki je devetkrat lažji od vodika in ki ga je Maracot imenoval levigen. Njegovi eksperimenti s tem plinom so nam vdahnili misel, da bi poslali na površino oceana v steklenih kroglah poročilo o usodi, ki nas je doletela.

»Obrazložil sem to našo zamisel Mandi,« je dejal Maracot. »On je že izdal nalog steklarjem in za nekoliko dni bodo krogle gotove.«

»Toda kako bomo vtaknili noter naše poročilo?« sem ga vprašal.

»V krogli je majhna odprtina, skozi katero bodo spustili plin. Skozi to lahko tudi mi vtaknemo naše poročilo. Nato jo bodo steklarji zaprli. In ko bomo krogle spustili, sem prepričan, da bodo kar odbrzele proti površini.«

»In bodo verjetno eno leto neopažene plesale po vodi.« »Tudi to se lahko zgodi. Toda krogla bo tudi odbijala sončne žarke. In to bo gotovo zbudilo pažnjo. Bili smo na črti, po kateri plovejo ladje med Evropo in Južno Ameriko. Ne vidim razloga, zakaj ne bi našli vsaj eno od tistih, ki jih bomo poslali.«

In tako, moj dragi Talbot ali pa drugi, ki beret to zgodbo, je tole prišlo v vaše roke. Toda za vsem tem tiči še drug, usodnejši načrt. Zamisel se je porodila v plodnih možganih ameriškega mehanika.

»Poslušajte, prijatelji,« je dejal, ko smo sedeli sami v naši sobi, »tu spodaj je kar prijetno. Pijača je dobra in jedaja tudi. In razen tega sem srečal neko punčo, ki bi ji težko našel para v Filadelfiji, toda vseeno me včasih zgrabi želja, da bi spet enkrat videl svojo domačo zemljo.«

»Tudi midva čutiva kaj podobnega,« sem mu rekel, »toda res ne vidim, kako bi vi to izpeljali.«

»Poslušajte, dragec! Če te krogle s plinom lahko vzamejo s seboj naše poročilo, ali ne bi ravno tako lahko vzele tudi nas s seboj? Nikar ne mislite, da se šalim, kajti vse sem dobro preuhtal. Vzemimo, da bi zvezali tri ali štiri take krogle skupaj in s tem povečali nosilnost. Kaj pravite k temu? Nato bi si nataknil naše steklene oklepe in se pripeli h kroglam. Na naš znak bi nas spustili in šlo bi gor, da bi bilo veselje. Kaj bi nas sploh moglo ustaviti na poti?«

»Mogoče kakšen morskii pes.«

»Ah! O morskem psu ne more biti niti govora. Mi bi samo blisnili mimo njega, tako da se sploh ne bi zavedal, da smo zleteli mimo. Mislim, da smo samo trije svetlobni prebliski in nosilo bi nas s tako brzino, da bi nas na drugi strani pognalo v zrak kakšnih petnajst metrov visoko. In povem vam, da bi marsikateremu butcu padlo srce v hlače, ko bi nas videl tako priletel.«

»Dobro, recimo, da bi to bilo mogoče, kaj pa potem?« »Za kriščevo voljo, pustimo ta »potem« ob strani! Poskusimo srečo ali pa bomo tu občepeli. Jaz sem za to, da jo pobrišemo in da se tega korajžno lotimo.«

»Mene prav hudo miha, da bi se vrnili na zemljo, pa čeprav samo zato, da bi lahko iznesel naše uspehe pred našimi znanstvenimi ustanovami. Samo s svojim osebnim vplivom bi lahko dosegel, da bi se učenjaki zavedali o bogastvu novih izdelkov, ki sem si jih bil pridobil. Jaz bi bil naklonjen vsakemu takemu poskusu, o katerem je

PESEM O ČMRLJU

Na vrbo staruho
in z grbo in luhno
pribučal je čmrlj,
ki godec je vrl.

Na okenca trka
in stika in srka
in išče si paše,
kjer polne so čase.

Po mačicah pleza,
za medom opreza,
tu lonček, tam skleda,
vse najde, pregleda.

Bobni in ropoče,
napiti se hoče
in gode in pleše,
da ogenj se kreše.

Na koncu gostije
se vrbi odkrije;
domov jo zavije:
»Pa hvala za zdaj,
Saj pridem nazaj!«

Zgodba o deklici in škrtih

Zivela je deklica in je šla nabirati jagode. V gozdu je videla tudi toliko lepih cvetic, da je pozabila na svoj dom. Tako se je v gozdu izgubila.

Ko se je mračilo, je začela jokati. Šla je dalje in srečala zajca.

»Oj, zajček, kratkorepec, ali veš pokazati pot domov?«

»Dobro vem za pot, ki pelje do vašega zeljnika. Toda ne moren ti je pokazati, ker me je strah.«

Temnilo se je vedno bolj in deklica je jokala huje in huje. Tedaj pa zagleda kačo. Sklenila je, da bo šla za njo. In res! Šla je za njo in prišla do kočice sredi gozda. Potrkala je in vstopila. V kočici so bili trije škrtje. Imenovali so se: Dolgonosec, Sinjbradec in Križemgled. Takoj so potolažili jokajočo deklico. Dali so ji medice in belega kruha ter ji obljubili, da jo sprejmo domov.

Dolgonosec je vzel svetilko in iskal pot. Šel je kar za svojim nosom in jo je našel. Sinjbradec pa je pravil deklici povest, da ji je krajšal čas. Tako so prišli na dekličin dom.

Deklica se je škrtom lepo zahvalila in jim podala roko. Vsak škrt ji je podaril zlat oreh. Tako je bila zopet doma in je imela tri zlate orehe.

Napisala BEČAJ JOŽICA,
učenka osn. šole v Hruškarjih pri Cajnarjih

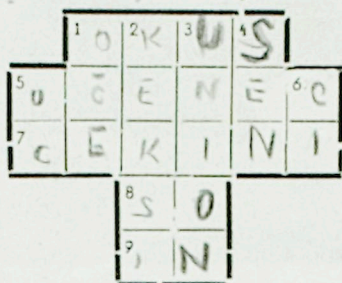
Za naše ugankarje

KRIŽANKA

Vodoravno: 1) čutimo z jezikom, 5) obiskuje šolo, 7) zlatniki, 8) oblika glagola biti, 9) veznik.

Navpično: 1) član družine, 2) piškoti, 3) tovarna piva v Ljubljani, 4) sanje, 5) ljubkavalno ime za mačka (brez prve črke), 6) začetna črka priimka in imena velikega slovenskega pisatelja.

Sestavil MRAMOR JANEZ,
Sv. Trojica.

DOPOLNJEVALKA

Kaj pravite k tej uganki? Če jo gledate z ene strani, pa spet od druge, vam te črke, razmetane po liku, prav nič ne povedo. Da pa bodo nekaj pomenile, morate poskrbeti sami! Vaša naloga je, da dopolnite lik z manjkajočimi črkami tako, da boste brali v vsaki vodoravni vrsti besedo, ki nekaj pomeni. Če boste vpisali pravilne črke, vam bodo leste dale dobro znani časopis... Zdjaj pa pogumno na delo!

1.	S	L	O	V	A	N
2.	G	O	V	E	D	O
3.	B	R	E	N	T	A
4.	T	R	E	S	K	A
5.	P	R	I	V	E	M
6.	J	A	D	R	A	N
7.	A	N	D	R	E	J

Posta strica Mike

Verjemite mi, otroci, resno sem se že bal, da vsi niste prejeli mojih daril, ki sem jih tako z veseljem in hitro poslal. No, o nasprotnem me je prebrčalo pismo PIONIRJEV s SV. TROJICE in kljub svojim številnim letom sem veselo poskočil, tako me je razveselilo to pismece: Vsi trojiški pionirji se zahvaljujejo stricu Mihi za lepe knjige, ki smo jih vsi srečni prejeli. Zdjaj jih pridno čitam, pisali pa bomo še bolj pridno in tudi kaj narisali. Križanke pridno rešujem in sestavljam, ker bi bili radi ponovno izžrebani. Lep pozdrav!

Kdo se ne bi razveselil tako lepe zahvale in takih obljub! Kar se eno mapo sem si pripravil, da bom lahko vanjo zlagal vaša pisma, križanke, uganke in spise. Toda zdaj pa le skrbite, da ne bo prazna. In pišite mi tudi, kako so vam ugajale knjige in katera zgodba vam je bila najbolj všeč.

Pa sem našel še eno zahvalo. Poslala jo je BEČAJ JOŽICA iz HRUŠKARJEV:

Prav lepo se zahvalim za nagrado, ki sem jo prejela po pošti. Zelo sem bila vesela, ko sem videla v Jadranu, da sem bila izžrebana. Sklenila sem, da bom večkrat pisala stricu Mihi.

Kako sem bil šele jaz vesel, draga Jožica, ko sem se ponovno prebrčal, da mi škrt na pošti ne bo več nagajal in bo moja darilca redno dostavljala pridnim pionirjem.

Ko sem odprl debelo mapo, v kateri hranim pisma mojih malih ugankarjev, mi je prišlo najprej v roke pismo MARSETIC MARIJE iz OSPA. Poslala je rešitev križanke in takole napisala:

Dragi stric Miha! Velikokrat sem že prečitala Slovenski Jadran, posebno rada se zabavam s križankami. To pot pa sem se tudi jaz odločila, da ti jo pošljem rešeno.

To je lepo od tebe, ljuba Marija, da si se tako odločila. Veš, pisma pionirjev iz Ospa so kaj redki gostje pri stricu Mihi, čeprav Osp ni daleč od Kopra. Ne vem, kaj je temu vzrok? Ali imate malo časa, ker se tako pridno učite, ali ste na strica kar pozabili? Upam, da je tisto prvo, sicer bi mi bilo preveč hudo. Prav zato pa sem tudi prebrčal, da boste zdaj, ko bodo počitnice, bolj pogosto pisali. V mojem imenu pozdravi vse pionirje v Ospu in jim sporoči mojo željo.

Pionirji iz Cajnarjev pri Begunjah pa se večkrat oglašijo. Tako se je spomnil name tudi KOVAČIC SLAVKO. Poleg rešenih lešnikov mi je napisal tudi nekaj vrstic:

Veš, striček, zelo vesel sem bil, ko sem opazil v Jadranu križanko in lešnike. Takoj sem pričel reševati. Ti pa, striček, presodi, kak-

šne so. V zadnjih vrstah Ti povem, da zelo rad čitam knjige.

Veš, Slavko, kaj me je pri tem kratkem pismecu najbolj razveselilo? To, da tako rad bereš knjige. Koliko lepega in koristnega boš zvedel iz knjig! Tudi jaz sem vse svoje življenje veliko bral in verjam mi, da so to bile lepe urice mojega življenja. Se zdaj mi je knjiga dobra prijateljica in tako rad se k njej zatečem, kadar imam kaj prostega časa. Pa se oglasi še kaj, dragi Slavko, in napiši mi, kaj si lepega bral!

Pa še eno pismece iz CAJNARJEV. Pisala ga je TURK ANTONIJA:

Dragi stric Miha! Tudi jaz bi bila tako rada med tvojimi malimi ugankarji, zato sem se odločila, da Ti pošljem rešitve križank in lešnikov. Pošiljam Ti tudi prav lepe in iskrene pozdrave.

Veste, dragi moji, ne morem vam povedati, kdaj sem bolj vesel: če se oglašijo moji stari znanci, ali če se naše vrste pomnožijo z novim članom. Vem pa samo to, da me vsako vaše pismece, prav vsaka pisana vrstica naših vrljih pionirjev zelo razveseli in da moje staro srce veselo poskoči, kot bi tudi ono imelo komaj deset let. Pa jih ima precej več, veste! Draga Tončka, Prebrčal sem, da tole tvoje prvo pismece ni bilo tudi zadnje in da se boš še večkrat oglašila.

Zdjaj pa gotovo ugankarji že težko čakajo, da bi zvedeli, kdo je bil izžreban. Povedati vam moram, da je bilo kljub številnim rešitvam zelo malo pravih. Le poglejte rešitve, pa se boste prepričali. Med pravih rešitvami pa je bil zreb naklonjen PIKONE FULVIJ, učenki osn. šole pri Sv. Trojici in — joj, kaj pa zdaj? Na rešitvi ni imena, piše samo, da je iz Ospa. Torej, draga moja mala pionirka iz Ospa, ki si poslala pravilne rešitve ugank in lešnikov, sporoči stricu Mihi svoje ime, da ti bo lahko poslal nagrado in prihodnjič objavil tvoje ime.

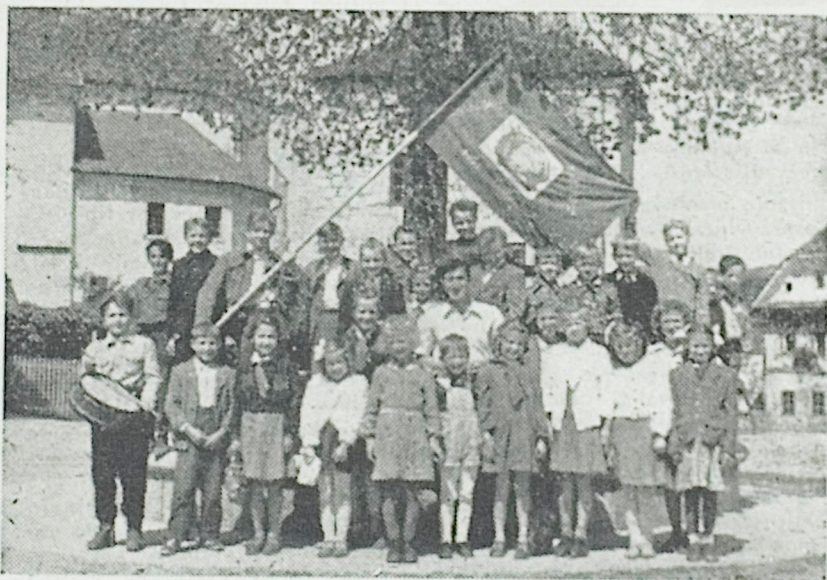
Prav prisrčno vas vse skupaj pozdravlja vaš stric Miha.

RESITVE UGANK
IZ PREDZADNJE STEVILKE
I. 1) ura, 2) čaj, 3) ima, 4) tik, 5) ila, 6) sok, 7) jena. (Učiti se)
II. 7, 9, 6, 8, 5;
9, 7, 8, 5, 6;
6, 8, 5, 7, 9;
8, 5, 9, 6, 7;
5, 6, 7, 9, 8.
Lešniki: 163) podkovan konj, 164) pero.

Frice in Frace v Indiji

Frice in Frace sta z očetom potovala v Indijo. Ko je šla karavana mimo svetišča, so vsi trije vstopili. V tem svetišču je prebival čarovnik. Takoj je spoznal, da niso njihove vere. Zato je puhnil iz ust meglo, ki je očeta zaslepila. Potem je vzel Friceta in Fraceta. Oče je v temi stopal naprej in tipal po hodniku. Prišel je do nekih vrat, ki so se začela vrteti. Na vratih sta stala Frice in Frace. Potem so se vrata umirila in stopila sta k očetu. Skupaj so odšli iz svetišča na visok stolp. Pod stolpom je črnc razkazoval svoje umetnije. Ko je zagledal Friceta in Fraceta, kako ga opazujeta z daljnogledom, je vrgel vrv in začel plezati na stolp. Vsi trije so ga začudeno gledali, ko je prišel na vrh. Črnc jim je povedal, da lahko poje vsako rezilo. Dali so mu škarje in res jih je sladko pohrustal. Potem so vsi splezali po vrvi navzdol. Potem jih je črnc peljal na lov na tigre. Ko tigra nikakor niso mogli ujeti, je nastavil Frice pred vrata zrcalo. Tiger se je vanj zaletel, ga razbil in se tako ujel. Potem so se oče, Frice in Frace vrnili na kameli domov.

Napisal Mramor Janez
uč. osn. šole pri Sv. Trojici

Pionirski odred osn. šole Cerknica s svojim načelnikom Fendetom Ivanom

govoril Scanlan,« je pristavil Maracot.

Bilo je nekaj tehničnih razlogov, o tem bom še pozneje govoril, ki so bili vzrok, da sem bil za ta načrt od vseh treh najmanj navdušen.

»Tako kot to zdaj predlagate, bi bila pravcata blaznost. Če nas ne bi nekdo pričakoval na površini oceana, bi nas seveda nosilo vsepovsod in končno bi pač poginili od lakote in žeje.«

»Dragi moj, kako morete pričakovati, da nas bo nekdo čakal?«

»Morda bi se dalo tudi to nekako urediti,« je dejal Maracot. »Lahko bi označili še precej točno, morda z razliko ene ali dveh milj, zemljepisno širino in dolžino našega položaja.«

»In oni bi nam spustili dol lestve,« sem dodal z nekakšno grenkobo v srcu. »Kakšne lestve! Naš vodja ima prav. Poslušajte me, gospod Headley, dali boste v pismo, ki ga pripravljate za svet — tristo kosmatih hudičev! Zdi se mi, da imam že pred očmi debele naslove v časopisih — da se nahajamo, recimo, na 27° severne širine in 28°14' zapadne dolžine. Povedali boste tudi, da trije najpomembnejši možje v zgodovini človeštva: velik učenjak Maracot, nadebudni zbiralec hroščev Headley in biser vseh mehanikov ter ponos Merribankovih tovarn Bob Scanlan, kličejo in vpijejo na pomoč na dnu oceana. Vam je sedaj jasno?«

»V redu, in potem?«

»No, potem pa naj oni razmišljajo. Mimo tega našega poziva ne bodo smeli nikakor iti. To vam je približno ista stvar kot takrat, ko je Stanley šel iskat Livingstonea. Naj nato oni tuhtajo, kako nas bodo izvlekli odtod ali kako nas bodo pobrali na drugem koncu, če nam uspe, da se poženemo na površje.«

»Lahko bi pa jim tudi mi dali kakšen nasvet,« je rekel profesor. »Naj bi; na primer, spustili globokomorsko grezilo v te vode in mi bomo že gledali, da ga najdemo. Ko bi ga našli, bi lahko nanj privezali sporočilo in jih zaprosili, da nam pomagajo.«

»To ste pa pametno povedali!« je vzkliknil Bob Scanlan. »To bo prav gotovo najboljši način.«

»In če bi hotela kaka ženska deliti našo usodo, bi namesto treh šli prav lahko tudi štirje,« je s hudomušnim nasmehom, namenjenim meni, dejal Maracot.

»Kar se tega tiče, ne bo nobene težave spraviti tudi pet,« je dejal Scanlan. »Sedaj vam je pač vse jasno, gospod Headley. Vi boste to lepo napisali in čez šest mesecev bomo že spet nazaj na Temzijo.«

Tako bomo torej spustili ti naši dve krogli v to vodo, ki je za nas to, kar je za vas zrak. Naša dva mala balona bosta odletela v višave. Ali se bosta oba izgubila na poti? Vse je mogoče. Prepuščamo ju usodi. Če ne morete ničesar storiti za nas, povejte vsaj tistim, ki jim naša usoda leži na srcu, da smo na varnem in srečni. Če bi pa, z druge strani, uspelo uresničiti predlagani načrt in če bi se naša denar in volja za našo rešitev, smo vam nakazali možnosti, s katerimi bi se to dalo storiti. Do takrat pa zbogom — ali pa, bi raje rekel na svidenje?

S tem se je končalo poročilo v stekleni krogli. Gornje poročilo opisuje dogodke, ki so se dogodili do tistega trenutka, ko je bilo to poročilo napisano. Medtem ko je bila ta listina že v rokah črkostavca, je pa dospel še epilog, ki nam je prinesel najbolj senzacionalne in nepričakovane novice. Te se nanašajo na rešitev pustolovcev, ki jo je izvršila jahta »Marion«, last gospoda Favergera, in na poročilo, ki ga je poslala oddajna postaja te ladje in ki ga sprejela radijska postaja na kapverških otokih, odkoder ga je poslala naprej v Evropo in v Ameriko. To poročilo je sestavil Key Osborne, znani dopisnik Associated Pressa.

Zdi se, da se je takoj, ko je prispelo v Evropo prvo poročilo o težkem stanju dr. Maracota in njegovih prijateljev, organizirala, v vsej tišini in učinkovito, odprava, ki naj bi jih skušala rešiti. Mister Faveger je velikodušno dal svojo znano jahto na razpolago ekspediciji, ki jo je tudi sam spremljal. »Marion« je odplula iz Cherbourga meseca junija,

vkrcala je v Southamptonu dopisnika Key Osbornea in je takoj krenila proti tistemu delu oceana, ki je bil naznačen v originalnem dokumentu. Tja so prispeli prvega julija.

Spustili so globokomorsko grezilo in ga počasi vlekli po dnu oceana. Na koncu te žice je bila, poleg težkega svinečnega obtežila, obešena steklenica s sporočilom, ki je imelo naslednjo vsebino: »Zunanji svet je prejel vaše poročilo in prišli smo, da vam pomagamo. Obenem vam isto sporočimo po naši oddajni radijski postaji in upamo, da nas boste slišali. Križarili bomo počasi nad vašim področjem. Ko boste odvezali to steklenico, vas prosimo, da naše pismo nadomestite z vašim. Ravnali se bomo po vaših navodilih.«

Dva dni je »Marion« križarila sem in tja brez vsakega uspeha. Tretjega dne je pa reševalna odprava doživela veliko iznenadenje. Majhna, močno svetleča krogla je šinila iz vode nekoliko sto metrov od ladje. Pokazalo se je, da je pripadala tisti vrsti steklastih posod, ki so jih opisali v izvornem dokumentu. Ko so jo s precejšnjo težavo razbili, so našli v njej naslednje sporočilo:

»Hvala, dragi prijatelji! Vaše neutrudno prizadevanje in neomajno zvestobo zelo visoko cenimo. Vaša radijska sporočila z lahkoto sprejemamo in vam lahko samo na ta način odgovarjamo. Poskušali smo, da bi se polastili vašega grezila, toda podmorske struje ga nosijo previsoko in ga ženejo tako hitro, da ga najhitrejši od nas zaradi odpora vode ne more nikakor dohiteti. Predlagamo, da bi začeli z nagmi poskusi jutri, ko bi po naših računih moral biti 3. julij. Prihajali bomo posamezno in v presledkih, tako da bi lahko poročali o naših izkustvih po radiu onim, ki bodo prihajali za nami. Še enkrat se vam najprisrčneje zahvaljujemo.«

»Maracot, Headley, Scanlan«

OTROK NA POČITNICAH

Poletne počitnice, to so dnevi, ki se jih veselijo stari in mladi. Najbolj so seveda veseli dijaki, ker je to čas, ko prenehajo vse dolžnosti v zvezi s šolo in z učenjem. Igre in zabave mamijo otroška srca, obenem pa je to tudi nagrada za trud in delo v šoli. Za matere pa zdaj nastane vprašanje, kako vzgajati čez počitnice svojega malega dijaka. Vsekakor laže rešijo to vprašanje matere, ki pošljejo otroke na morje ali v hribe, pa bodisi da jih same spremljajo ali da jih pošljejo s počitniško kolonijo. V počitniških kolonijah prevzamejo vso skrb nad otroki njihovi starejši spremljevalci, ki znajo nuditi otrokom potrebno razvedrilo in svobodo pri igrah, obenem pa paziti na red in disciplino ter na vzgojo zaupanih jim otrok. Če pa gredo z otroki matere, se otroci navadno dobro zavedajo, da so med tujimi ljudmi, izven svojega doma in običajnega okolja in to jih skoraj instinktivno silijo, da so bolj pazljivi in boljšji, kot bi bili doma.

Nekateri otroci pa bodo ostali doma, v mestu ali na vasi. Tedaj je zopet materina skrb, kako ravnati z otrokom, da bo imel dosti zabave in veselja, da pa pri tem ne bo tepel tisti domači red in disciplina, na katerega je navajen in bo pozneje tako težko priti na stari tir. Kako naj torej ravnamo?

Otrok ima vso pravico, da se ob počitnicah ve igra, da ima več svobode, da se koplje, obiskuje svoje dobre tovaršice in da jih, če razmere v stanovanju seveda dopuščajo, tudi povabi k sebi. Mati mora otroka več-

krat vzeti s seboj, seveda ne na obiske k odraslim, kjer bi se otrok dolgočasil, ampak na igrišča, v parke, na sprehode, v družbo njemu enakih. Če je otrok že večji, ga peljemo na kakšno prireditev, v muzej ali podobno. Cesar ne bo razumel, mu bomo potrpežljivo in razumljivo raztolmačili in ga poučili o stvareh, katerih se ne pozna. Mogoče med šolskim letom ni bilo toliko časa, da bi otroka večkrat peljali ven, zato zdaj med počitnicami skušajte nadoknaditi. Verjemite, da skupni sprehodi in kratki izleti mnogo pomenijo pri zblizanju staršev in otrok, mnogo več kot nekateri mislijo. Prav tako je odtujevanje otrok posledica prav drobnih vzrokov: starši, posebno mati, nimajo časa, da bi se veliko ukvarjali s svojimi otroki, z njihovimi radostmi in drobnimi problemi. In kdo je poklican, da pozna svojega otroka in mu nudi pomoč, kot prav mati? Kdo mu lahko nudi več iskrenega, nesibičnega prijateljstva in ljubezni?

Pametna mati ne bo v počitnicah popustila pri vzgoji in ne bo menjala tistega, kar je v korist njemu otroku. Tudi zdaj bo moral otrok odhajati od doma in se vračati taktično, ko mu bo mati to dovolila, moral bo paziti na red okoli sebe, na svoje igranje in knjige, pomagal bo materi pri kakem drobnem opravilu, prinesel ji bo kako malenkost iz trgovine in podobno. Glejmo, da otrok v počitnicah tudi več bere in poslušajo radio. Toda pri vsem tem ne sme trpeti disciplina v domu. Samo pomislimo, kako mučno je za vse druge, če se otroci v počitnicah potikajo po ulicah, se prepeajo ter kričijo, tako da motijo tiste, ki delajo ali bi radi počivali. To prav lahko preprečimo, če zna mati obdržati svojo avtoriteto pri vzgoji in če zna tudi najti zaposlitev za svojega otroka za ves dan. Seveda je treba pri tem poleg materine ljubezni tudi nekaj prakse in prožnosti. Najti je treba primeren način, kako vplivati na otroka, kako ga za stvari zainteresirati. Ali boste to dosegli laže ali težje z dobro besedo in dobrim zgledom, ali z energičnim nastopom in zahtevo, to je odvisno od otroka in od materine spretnosti in znanja.

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

LEDVIČNI KAMNI

Ledvični kamni, o katerih se danes ne vedo, kaj jih povzročajo, so zelo pogosti in prizadevajo bolnikom hude bolečine. Največkrat se pojavijo pri ljudeh srednje starosti, ki se udeležujejo v določenih poklicih, o katerih sodijo, da povzročajo nagnjenost k tej bolezni. Nekateri so mnenja, da je za tvorbo ledvičnih kamnov morda vzrok v pitni vodi. Kemične sestavine ledvičnih kamnov so: kalcijev oksalat, kalcijev fosfat, sečna kislina in tako dalje. Verjetno jih je pripisovati kemičnim usedlinam soli, ki se nabirajo v ledvičnih cevčicah. Morda pospešuje nastanek in rast kamnov kak infekcijski ali dražilni čimbelj. Kamni so lahko različne velikosti. Nekateri so tako veliki, da popolnoma zamašijo ledvično čašo, v večini primerov pa so majhni in jih telo brez velikih motenj izloča po naravnih poteh. Klinične manifestacije ledvičnih kamnov so torej odvisne od velikosti posameznih primerov. Veliki kamni so lahko dolga leta vgnazdeni v ledvicah, ne da bi bolniku prizadejali bolečine. Če pa se tak kamen zaklini v sečevod in ga zamaši in ne more ne naprej ne nazaj, potem nastopi klasična ledvična kolika. Neznosna bolečina, ki jo povzročajo, je tako značilna, da je diagnoza po navadi zelo lahka. Prvi pripomočki za take primere so pomirjevalna sredstva, za radikalno zdravljenje pa se mora bolnik zateči k specialistu. Po navadi je to radikalno zdravljenje kirurški poseg, pri katerem odstranijo kamne in bolnik je začasno zopet zdrav. Na žalost pa samo začasno, ker pri operaciji ne odstranijo vzroka bolezni, ki se zato lahko spet ponovi. Da bi to preprečili, svetujejo posebne diete in razne terapijske metode.

Zdravnika Artur Butt in Ernest Hauser, ki sta uslužbena pri masahusettskem tehnološkem zavodu, sta pred kratkim objavila uspehe,

ki sta jih dosegla s tako imenovanim encimom jaluronidase. To sredstvo je pri 18 izmed 20 bolnikov preprečilo nastanek novih kamnov za dobo od 12 do 15 mesecev.

Kot smo dejali, je jaluronidase encim, to je snov, ki povzroča ali pospešuje kemično pretvorbo drugih snovi, ne da bi sama neposredno sodelovala pri tem procesu. Encime najdemo v živalskem in rastlinskem svetu. Omenjena ameriška raziskovalec sta vbrizgnila ta encim svojim pacientom pod kožo in se pri tem opirala na teorijo, ki je bila sad njih vztrajnih preučevanj prebivalcev tilomorsk-kih otokov in zahodne Floride, ki zelo nagibajo k ledvičnim kamnom, kar dokazujejo statistike. Ugotovila sta, da koloidne snovi po navadi varujejo človeka pred ledvičnimi kamni in da je v seču ljudi, ki nagibajo k tej bolezni, le malo koloidnih snovi. Na to opirata mnenje, da je prav pomanjkanje koloidov vzrok za nastanek ledvičnih kamnov. Jaluronidase ima vse pogoje, ki so teoretično potrebni, in zato sta to sredstvo uporabljala pri že prej omenjenih uspešnih poskusih. Encim pomnoži koloidne snovi v telesu in učinkuje zato kot zaščitno sredstvo. Ameriška znanstvenika sta mnenja, da je to zaščitno delovanje pripisati dejstvu, da se koloidi spojijo s solmi, ki tvorijo kamne, in da nastanejo namesto kristalov geli, ki jih telo z lahkoto izloča. Ta nova terapijska uporaba encima jaluronidase, ki so ga do sedaj samo poskusno uporabljali posebno na področju mikrobiologije, bo morda dala dobre uspehe pri preprečevanju ledvičnih kamnov. Podatki, ki sta jih zbrala ameriška zdravnik, so sicer preveč pičli, da bi mogli izvajati iz njih končno veljavne zaključke, vendar pa dobro uspehi poskusi upravičujejo upanje, da se bo zdravniška veda v bodočnosti obogatila z novim uspešnim orožjem.

Bela, pletena bluza s kratkimi kimono rokavčki. Zapenja se s 3 gumbi.

Uspavanka

Spi, moje dete, zaspi!
V hiši več ogenj ne tli,
v vrtu čebela je nema,
ribica v reki že drema,
luna z neba sije blede,
luna skoz okno k nam gleda...
Očke lepo zapri,
spi, moja radost, zaspi!
Spi zdaj! Zaspi!

V hiši že dolgo je mir,
v kleti in kuhinji dver
zdaj več ne škriplje, sladko
miška že spi za pečjo...
Nekdo za steno zdaj stoka,
naj to ne moti otroka!
Očke zdaj lepo zapri,
spi, moja radost, zaspi!
Spi zdaj! Zaspi!

KAKO BOMO OCISTILE ZAMETASTO OBLEKO

Pozimi in spomladi smo nosile zametaste obleke ali kostume. Zdaj je prišlo poletje in ne bomo več obleke zametastih stvari. Zato jih moramo spraviti, da nam jih ne poškodejuje molji.

Ko obleko pogledamo, z žalostjo ogotovimo, da se na komolcih poznajo madeži, prav tako na krilu od sedenja, ker so dlačice pritisnjene vodoravno. Nikar ne obupajmo, ampak se pogumno lotimo dela!

Obleko položimo na čisto pogrnjeno mizo, topli vodi dodamo salmiaka (na 1 liter vode 1-2 žlici salmiaka) in v to raztopino namakamo zametasto krpico iste barve kot je obleka. S to krpico drgnemo obleko, in sicer najprej navzgor, potem pa navzdol po dlačicah.

Nato bomo obleko parile takole: obleko obrnemo na narobno stran in en del navlažimo s spirantom. Vlažno mesto potem prekrijemo z gazo in likamo z vrelim likalnikom pravzaprav držimo nad gazo, tako da se zameta likalnik komajda dotika. Na ta način parimo in polikamo vso obleko. Na obdrženih mestih pa postopek dva do trikrat ponovimo.

ZENE po svetu

Ženske organizacije zvezne države Virginije v ZDA so za vzorno mater leta 1953 izvolile Leah Sykes Young, ki jo vidimo na sliki. Gospa Youngova se je leta 1907 poročila s sinom zamorskega sužnja. Vzgojila sta 14 otrok: farmerja, vzgojiteljico, dva stavbenika, tesarja, zidarja, zdravstvenega pomočnika, knjigarja in kar šest učiteljev. Starša sta s svojimi ožuljenimi rokami obdelovala posestvo, ki sta ga vzela v zakup in tako omogočila otrokom strokovno in šolsko izobrazbo.

NAŠE žene

RODITELJSKI SESTANEK V OTROSKEM VRTCU V POSTOJNI

V okviru Tedna matere in otroka je priredila uprava otroškega vrta v Postojni sestanek staršev.

Tovarišica upravničica Misljev Marija je poročala o finančnih težavah. Omenila je tudi, da se nekatere matere pritožujejo, da je oskrbnina, ki jo plačujejo za otroke, previsoka. Vendar je leta najnižja v Sloveniji in zato bi lahko bile matere zadovoljne. Upoštevati je treba vendar tudi to, da je otrok v lepem prostoru in pod skrbnim, strokovnim nadzorstvom, da se v vrtcu izobražuje in vzgaja in da je na varnem, tako da je mati lahko brez skrbi.

Ob referatu za vzgojo otrok so se vsi prisotni strinjali, da je treba vzgoji otroka posvetiti vso pozornost in posebno še skrbeti, da bo vzgoja doma enaka tisti v vrtcu.

Starši namreč večkrat nimajo z otrokom potrpljenja, ga na hitro odpravijo z odgovori, s katerimi se otrok ne zadovolji, so pa tudi takšni, ki se poslužujejo telesne kazni-zato, ker so nervozni. Zavedati pa se moramo, da vzgojitelj ne sme biti nikdar nervozen, kajti nervoznost kvarno vpliva na otroka in na vzgojitelja. Če se zna vzgojitelj obvladati, ne bo potrebna telesna kazen, da doseže svoj cilj. Pri vzgoji moramo biti dosledni in vztrajni, otroka moramo navajati na red in na delo, ki naj bo primerno njegovi zmogljivosti in sposobnosti.

Navzoči starši so bili s sestankom zelo zadovoljni in so predlagali, da naj bi bili taki sestanki bolj pogosti, saj bi od tega imela korist dom in vrtec. V bodoče pa bi bilo zaželeno, da bi prišle prav vse mamice, kajti le tako bomo lahko navezali dobre stike v obojestransko korist. L.B.

TEDEN MATERE IN OTROKA V ILIRSKI BISTRICI

V nedeljo, ob zaključku Tedna matere in otroka, je bila v kinodvorani kulturna prireditev, ki je nadvse lepo uspela. Uvodne besede je vsem prisotnim, ki so napolnili dvorano do zadnjega kotička, spregovorila tov. Perkova. Otrokom je položila na srce, naj ljubijo svoje starše, ki za njih skrbijo in naj imajo radi tudi svoje učitelje, ki jih vzgajajo in učijo. Materam pa je priporočila, naj skrbno vzgajajo svoje otroke.

Sledil je pester spored, ki so ga izvajali naši šolski otroci. Najprej so najmlajši iz otroškega vrta zapeli nekaj pesmi pod vodstvom svojega vrstnika, ki pa je takrat kot resnični pevovodja. Mala Zvezdana pa je zapela uspavanko svoji punčki. Potem so izvajali šolski otroci nekaj pesmi pevovodja. Mala Zvezdana pa je zapela uspavanko svoji punčki. Potem so izvajali šolski otroci nekaj pesmi pevovodja. Mala Zvezdana pa je zapela uspavanko svoji punčki.

Poslušalci so prizorom navdušeno ploskali in marsikateri mamici se je orosilo oko, ko so gledale, kaj vse zna njen otrok. D.G.

Prvi model zahteva zaradi svojega gornjega dela v obliki jopice precej kompaktno blago. Rokavi kimono, krilo v bokih nabrano. S strojnimi šivi okrašena druga obleka zahteva gladko in ne preveč tenko blago. Obleka je spredaj zapeta v vsej dolžini. Tretji model iz vzorčaste svile je ob vratu tesno zapet, ima široko krilo in višit pas.

USPEHI

RDECEGA KRIŽA V IZOLI

V sredo 10. t. m. se je zaključil v Izoli tečaj za zdravstveno vzgojo, ki ga je organiziral Rdeči križ.

Ze v zgodnjih popoldanskih urah se je začelo v bivši šoli za bolničarke nenavadno vrvenje. Kdor je hodil tam mimo, je opazil tekanje deklet, ki so prinisale cvetje in čistila postore, ni pa opazil, da se za smehom in petjem skriva nemir. Seveda, čakajo jih izpiti in vsaka se sprašuje: bo izdelala ali ne.

Ob 18. uri so se začeli izpiti. Izpitna komisija postavlja vprašanja, na katera dekleta odgovarjajo hitro in točno. Ze v začetku je razvidno, da so učenke dobro pripravljene, da so se učile z vso resnostjo ter da so jim njihovi učitelji: Zorzin Karmen, Vascotto Nino, Nemeč Jurica, babica in drugi dali jasne in globoke pojme o zdravstvenem delu aktivistov Rdečega križa. Saj je od 23 učenek izdelalo 17 z odličnim in 4 z dobrim uspehom.

Dr. Ferfoglia, predsednik okrajnega RK, je slovesno podelil spričevala ter v kratkih besedah nakazal nadaljnje delo tečajnic ter se zahvalil vsem, ki so sodelovali za dober izid tečaja: predavateljem, članom mestnega odbora RK in organizaciji žena.

S tem je bil končan prvi, to je težji del večera. Dekleta so se spro-

stila ter povabila prisotne na dobro uspešno domačo zabavo, ki se je zaključila v splošno zadovoljstvo.

Z. M.

SODA BIKARBONA V KUHINJI

Gospodinj bo soda bikarbona večkrat v kuhinji zelo koristila, če jo bo znala pravilno uporabljati. Povedali vam bomo nekaj primerov:

Ce kuhamo meso iz stare govedine, bomo dale v juho na nočevi konici malo sode bikarbone, da se meso prej zmehča. Vodi, v kateri kuhamo fižol, suhi grah ali sočivje, dodamo nekaj sode bikarbone, da se prej skuha. Spinača in zeleni grah bosta obdržala svojo lepo zeleno barvo, če dodamo vodi, v kateri se kuhata, nekoliko sode bikarbone. Ce poparimo ohrovt ali sladko zelje z vodo, kateri smo dodali kavno žličko sode bikarbone, ne bo zoprnega okusa, zaradi katerega ga mnogi ne morajo jesti. To vodo seveda odlijemo in kuhamo v čisti.

Pri pripravljanju nekaterih vrst peciva z maslom lahko namesto pecilnega praška rabimo sodo bikarbono. Toda pri tem moramo biti oprezne, kajti če bomo dale sode preveč, bodo piškoti imeli okus po starih jajcih. Sode bikarbone damo namreč veliko manj kot pecilnega praška.

Strelsko tekmovanje pionirjev v koprskem okraju

Pionirji koprskega okraja se pridno udeležujejo v streljanju. Nedavno je strelska družina iz Portoroža organizirala okrajno pionirsko tekmovanje v streljanju z zračno puško. Udeležili so se ga pionirji iz Portoroža in Kopra z dvema ekipama ter pionirji iz Strunjana in Pirana. Sodelovalo je 30 tekmovalcev.

Pionirji so streljali iz vseh treh položajev. Prvo mesto si je usvojila ekipa Portoroža s 311 točkami, druga je bila ekipa Strunjana s 308 točkami, tretja Portoroža z 291 točkami in četrta ekipa Kopra s 176 točkami. Med posamezniki so dosegli največ uspehov Otmar Paar (Portorož), Rikardo Cendak (Piran) in Graziano Poropat (Strunjan).

Po končanem tekmovanju so razdelili lepe knjižne nagrade. Prireditelj je bila odlično organizirana in je vzbudila med pionirji živo zanimanje za strelstvo. Zeleti bi bilo, da bi v bodoče organizirali še več takih tekmovanj.

la Santa, Brajnik in Lonžarič k osvojitvi državnega prvenstva iskreno čestitamo.

PRIREĐITVE V OKVIRU MLADINSKEGA TEDNA V POSTOJNI

Dne 1. junija je 50 mladincev in mladink tekmovalo v mladinskem strelskem prvenstvu mesta. Prvo nagrado je osvojil mladinec Viktor Klemenc. Pri tem moramo poudariti velik odziv vajeniške in delavske mladine na tem tekmovanju, kar predstavlja pomemben uspeh za Postojno.

Naslednjega dne je tekmovalo na šahovskem brzoturnirju 12 najboljših mladincev. Prvo mesto je zasedel dijak Ciril Habe. Stirje najboljši so prejeli knjižne nagrade.

Tretjega junija so bila predavanja v sedmih mladinskih osnovnih organizacijah, na katerih se je mladina seznanila z najnovejšimi političnimi dogodki doma in po svetu. V okviru prireditev tedna se je zlasti

izkazala dramska skupina gimnazije, ki je 4. junija uprizorila Nušičevo komedijo »Pokojniki« pod vodstvom režiserja Albina Penka. Dijaki, ki so bili prvič na odru, so želi vsestransko odobravanje. V mladinskem tednu so sodelovali tudi člani taborniške organizacije »Kraških viharinikov«, ki so priredili enodneвно taborniško taborjenje. Zvečer so se okrog njihovega tabornega ognja zbrali stari in mladi, ki so z zanimanjem spremljali njihov pester program.

Mladina ni pozabila tudi na grobove padlih borec. V soboto popoldne so mladinke iz mestnih mladinskih osnovnih organizacij obiskale vojaško pokopališče v Postojni, popravile grobove in položile 4 vence in šopke cvetja. Ta dan so tudi izvedli kres mladincev in pionirjev ter članov Partizana. Skupaj je tekmovalo 85 mladincev in pionirjev, sedem najboljših pa je prejelo pohvalne diplome.

V programu tedna je sodelovala tudi vaška mladina. Zlasti je treba pohvaliti SKUD Prestranek, ki je v tem tednu gostoval z igro »Scapinove zvijače« na Uncu, Ilirski Bistrici in v Prvačini. Nad 140 mladincev in pionirjev pa je izvedlo tekmovanje v lahkotletskih disciplinah. Vso pohvalo zasluži tudi po številu majhna organizacija mladine v Strnei, ki je organizirala razna fizikalna tekmovanja in spreved po vasi.

7. junija so bile v okviru mladinskega tedna na aerodromu v Rakitniku velike konjske dirke, pri katerih so sodelovali tudi mladinci in pionirji ter dosegli lepe uspehe.

M. V.

NOVOKMET MARKO, roj. 21. 4.

1909 v Lipi pri Livnu, Bosna, zaposlen kot delavec pri podjetju »Vodogradnja« v Sečovljah, je izgubil listino z osebno legitimacijo, izdana od občinskega LO Livno, vojaško knjižico in druge listine ter 65.000 dinarjev. Listnico pogreša od mosta Mlini Sečovlje pa do prve gostilne Kaldani v okraju Buje. Lastnik vljudno naproša najditelja dokumentov in denarja, da ga vrne na upravo lista proti veliki nagradi.

nih izdelkov pravilno uporabljati. Z raztrganimi kopalnimi hlačami se seveda nisem mogel dalje kopati, pa sem se usedel v bar »Jadranc« v PORTOROŽU, da bi si ob črni kavi malo ohladil jezo. Zračunali so mi jo 50 din. Sprva se mi je zdela cena malo visoka, potem pa sem pomislil, da so k temu prišli še razgled na morje, čisti zrak in misli na skoraj izčrpano znanje cen, pa sem se nekako potolažil.

Kako vpliva podnebje na cene, sem okusil tudi v ŠMARJAH. Tamkajšnji zadružni oštr je višinski zrak vskladil z višinskimi cenami za pijačo. Nekateri sicer pravijo, da ne bi prav nič škodovalo, če bi imel malo manj profita, pa več zadovoljnih gostov, vendar je oštr po mojem mnenju le zato navil cene, ker je hotel dokazati, da tudi v Šmarjah nočejo biti pri višanju cen med zadružniki.

Ko sem prišel domov, sem se hotel nekoliko odpočiti, pa me je Juca ves čas motila s svojo teorijo o cenah povrtnine in zgodnjega sadja. Na vsak način je hotela, da bi se tudi midva lotila tega posla, ki prinaša tako mastne dobičke. Po dolgem trudu sem jo le odvrnil od nje namere. Čeprav bi moral še marsikaj pogledati, sem se »trgovinske inšpekcije« le naveličal, ker me je predrago stala. Sicer pa je bilo pred menoj še kup drugega dela.

V STANJELU sem si hotel izposoditi občinsko kolo, pa so me ostro zavrnil. »Kar na miru ga pusti — so mi dejali — bicikel ima že sedem mesecev v oblasti naš blagajnik in ga ljubosumno čuva. Če se boš kaj preveč približal timonu, ti bo že pokazal zobe.« Moral sem oditi z dolgim nosom, kakor so najbrž že večkrat občinski možje, ki so kolo

Najvažnejši sporedi od 20. junija do 26. junija 1953

SOBOTA 20. VI.: 14.30 Žena in dom; 17.30 V svetu operete; 18.15 45 minut židane volje; 21.00 Z mikrofonom po Primorski; 22.00 Vesela sobota v zabavi in plesu. — **NEDELJA 21. VI.:** 8.15 Slovenske narodne; 8.30 Za naše kmetovalce; 9.00 Mladinska oddaja; Obisk v glasbeni šoli v Kopru ter pogovor s pionirji; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Z mikrofonom po Primorski; Nabrežina; 18.30 Zdaj zaori pesem o svobodi, pojo zbori iz Primorskega. — **PONEDELJEK 22. VI.:** 13.45 Lahka glasba in objave; 14.30 S filmskega platna; 14.40 Poslušajte klavir v ritmu; 17.30 V narodni pesmi in plesu po Jugoslaviji. — **TOREK 23. VI.:** 13.45 Lahka glasba in objave; 14.30 Kulturni razgledi; 14.40 Igra »Tamburica« iz Pittsburga; 17.30 Godbe na pihala; 18.15 Basist Josef Greindl poje balade Karla Loewja, pri klavirju Hertha Klust; 18.35 Glasba iz Južne Amerike; 20.00 G. Verdi: »Falstaff«, I. in II. dejanje. — **SREDA 24. VI.:** 13.45 Lahka glasba in objave; 14.30 Partizanski dnevnik; 14.40 Melodije iz domačih logov igra orkester JLA iz Portoroža; 17.30 V narodni pesmi in plesu po Jugoslaviji; 18.15 Dobra volja čez vse; 20.00 G. Verdi: »Falstaff«, III. dejanje; 21.00 S knjižne police: P. Buck »Zmajovo seme«; 21.30 Igra zabavni orkester Radia Ljubljane. — **ČETRTEK 25. VI.:** 13.45 Lahka glasba in objave; 14.30 Po svetu okrog; 14.40 Poje moški oktet DPD »Svobodec« iz Kopra; 17.30 »To so bili časi...«, glasbeni spomini v 3/4 taktu; 18.45 Ritmi za harmoniko. — **PETEK 26. VI.:** 13.45 Lahka glasba in objave; 14.30 Obzornik; 14.45 Igra zabavni orkester RIAS s svojimi solisti; 20.15 45 minut opernega kramljanja; 21.00 Slušna igra: »Montserate« od E. Robles. **SLOVENSKO GLEDALIŠČE KOPER**

uprizori Klabund-Zupančič: **KROG S KREDO** v četrtek 18. VI. ob 21. v Zadružnem domu, St. Peter-Nova vas; v petek 19. VI. ob 21. na prostem, Portorož, Klub JLA v soboto 20. VI. ob 21. v Zadružnem domu, Sv. Anton v nedeljo 21. VI. ob 20.30 v Kopru. Znižane cene.

SPREJEM OTROK V ZAVOD ZA GLUHO MLADINO V PORTOROŽU

Ob pričetku šolskega leta 1953/54 se bodo na prošnjo staršev ali njih skrbnikov sprejemali v prvi razred Zavoda za gluho mladino v Portorožu gluhi otroci. Pogoji za sprejem so sledeči:

1. Gluhost otroka ali tolika stopnja gluhoste, da se ta ne more šolati v ljudski šoli niti s sluhom naučiti govora;
2. izpolnjeno šesto leto starosti;
3. primerna telesna in duševna sposobnost za šolanje.

Od sprejema so izključeni neozdravljivo bolni otroci in oni s hudimi telesnimi hibami.

Prošnji, katero je treba nasloviti do 1. avgusta tega leta na ravnateljstvo Zavoda za gluho mladino v Portorožu, je treba priložiti: rojstni list, potrdilo o cepljenju koz, otrokovo zdravniško spričevalo ter potrdilo o davčni osnovi za kmete in samostojne poklice oziroma potrdila o zaslužku za delavce in uslužbence. Vse prošnje in priloge je treba kolkovati po taksem pravilniku.

Otroci, ki imajo pogoje za sprejem, bodo pred pričetkom šolskega leta pozvani še na preizkušnjo.

Pričetek pouka v šol. letu 1953/54 bo pravočasno objavljen.

Vsa nadaljnja navodila sprejmejo starši ali skrbniki pri upravi zavoda.

TRILETNA ŽENSKA OBRTNA ŠOLA V KOPRU

Vpisovanje v triletno žensko obrtno šolo v Kopru se bo vršilo od 22. do 30. junija tega leta. Ker bo šola sprejela le omejeno število učenk, naj interesentke pohite. 19., 20. in 21. junija priredi šola v mali dvorani gledališča svojo razstavo. Na ogled vljudno vabljeni!

KRIZANKA

Vodoravno: 1. delavec kovinske stroke, 8. gorovje v severozahodnem delu Indije, 9. električna merska enota, 10. ptič s pisanim repom, 11. pustinja v Južni Ameriki, bogata na ležiščih solitra, 13. vprašalnica, 14. kip malikovalcev, 15. mešanica, 16. velika žival, 18. začinen, 19. kratica za severnoameriško državo, 20. zadet, 22. pristanišče v Izraelu, 23. okrajšano moško ime, 24. najvišji državni predstavnik v Nemčiji in Avstriji, 26. ponavljanje iste besede v začetku zaporednih stavkov.

Navpično: 1. igralne karte pri taroku, 2. obdelovati zemljo, 3. bombažna odpadna vlakna, 4. rimsko število, 5. izpostavljen napadu, 6. mehiško mesto ob Kalifornijskem zalivu, 7. tekmeec, 12. japonsko vrhne oblačilo s širokimi rokavi, 15. neresnična, 16. slok človek, 17. navada, običaj, 18. grda maska, 19. jasen, bleščeč, 21. opravilo, 25. začetnici priimka in imena teoretika slovenskega realizma.

1	K	2	O	3	V	4	I	5	N	6	A	7	R
8	A	9	R	10	A	11	V	12	A	13	L	14	I
15		16		17		18		19		20		21	
22		23		24		25		26					

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Stolfa — Tiska tišarna »Jadranc« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorijeva ulica 26, tel. 170, pošta predal 2 — Številka tekočega računa pri Narodni banki v Kopru 657-T-162 Letna naročnina 500 din, polletna 250 in četrtletna 130 din.

S pionirskega strelskega tekmovanja v Portorožu

Gostje so s svojo borbenostjo in športnim zadržanjem med tekmovanjem zapustili pri koprskem občinstvu najboljši vtis in želimo, da bi se kmalu zopet pomerili v revanšnih srečanjih.

GOSTOVANJE SD KOČEVJE V KOPRU

V soboto in nedeljo so gostovali v Kopru člani in članice SD Kočevje. Z domačini so se pomerili v odbojki, namiznem tenisu in lahki atletiki. Precej zanimanja je bilo za srečanje v odbojki, ki je bilo v soboto popoldne. Člani koprškega Partizana in gostje so nastopili v najmočnejših postavah. Koprčani so zmagali v 4 setih (3:1) in tako slavili eno najlepših zmag na tem področju. Med domačini je pokazal najboljšo igro Vesel, pri gostih pa je bilo opaziti, da niso bili uigrani, čeprav so bili posamezniki tehnično celo boljši od Koprčanov.

Prepričljivo zmago so dosegli gostje v namiznem tenisu. Nekoliko oslabljeni Koprčani so izgubili dvoboj z rezultatom 1:5 in niso nudili nasprotnikom skoraj nikakega odpora. Edino zmago je zabeležil Vesel, ki je premagal prvaka Kočevja Levstika z 2:1.

Lahkotletski dvoboj med Kočevjem in Auroro so odločili domačini v svojo korist s tesnim rezultatom 73:67. Opazili smo, da imajo gostje zlasti talentirane mladince, dočim so moški nekoliko zaostajali za njimi.

DRŽ. KOLESARSKO PRVENSTVO OSVOJIL KOPRSKI »PROLETER«

V nedeljo je nastopilo na 161 km dolgi progi okrog Banjice v Beogradu 60 najboljših kolesarjev Slovenije, Hrvatske, Makedonije, Srbije in Kopra za naslov državnega prvaka. Na cilj je prišlo zaradi številnih padcev le 25 tekmovalcev. Mnogi udeleženci državnega prvenstva so pokazali premalo borbenosti in volje za doseg boljših rezultatov.

Člani koprškega Proleterja, ki so že na prvenstvu Slovenije dokazali svojo visoko kvaliteto, so na državnem prvenstvu pripravili novo veliko presenečenje in osvojili moštveno prvenstvo pred mnogimi renomiranimi ekipami. Med posamezniki je zmagal Panič (BSK). Zanimivo je, da je bil Koprčan Della Santa precej časa v vodstvu, vendar ga je tik pred ciljem podrl Poredski. Komisija je Poredskega zaradi nepravilne vožnje diskvalificirala. Drugo mesto predstavlja za Della Santo velik uspeh, prav tako pa tretje za Brajnika.

Koprskemu moštvu v postavi Del-

BARBA VANE PRAVI...

Ta teden sem imel precej opravka s trgovino. Zelo pomemben sektor je to in njegova pomembnost vsak dan bolj navdušuje potrošnike. Tako vnetega tekmovanja v višanju cen že dolgo nisem doživljal. Moji prijatelji s terena me vabijo na vse strani, da bi o tej tekmovalni vnetosti pisal reportaže, pa žal ne morem vsem ustreči. Nekateri so celo predlagali, naj razmnožim svoje fotografije, ki jih bodo postavili k cenam v izložbenih oknih. Ta predlog sem moral seveda odkloniti, ker bi trpela moja avtoriteta. Zato sem pa tem bolj neusmiljeno vtaknil svoj nos v posamezno trgovino in gostilne.

V KOPRU me je najprej privabila poslovalnica »Ma-ne« poleg hotela »Triglava«. Predvsem moram pohvaliti zelo lepo stavbo, v kateri so poslovniki in vzoren mir, ki ga le redko prekinajo priložnostni kupci. Nadvse interesanten pa je pogled na izložbena okna, kjer so razstavljeni predmeti pognane že kar lepe brade. Kaj takega se redko vidi in malo je manjkalo, da nisem začel verjeti v čudeže. Podjetni trgovci najbrž zato tako poredko izmenjajo izložbe, ker hočejo, da bi si sleherni Koprčan na pamet zapomnil vse tiste artikule, ki gredo slabo v prodajo.

Za slovo sem si kupil še kopalne hlače in glavnik — dva važna instrumenta za turistično sezono. S ceno in kvaliteto sem bil kar zadovoljen, dokler sta bila oba predmeta v žepu. Po uporabi pa mi je stvar takoj postala jasna. Že prvi dan predmeta so imele kopalne hlače dve luknji, glavnik pa tri. Komentar k temu je seveda nepotreben, kajti prodajalna bo krivila tovarno, tovarna pa kupca, ki ne zna tako odlič-

Vaš Vane.